

הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּמַדִּינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהְלוּ וְעָמַד עַל-נַפְשָׁם וְנוּחַ מֵאִיבֵיהֶם וְהָרוּג בְּשִׁנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וּבְבוֹזָה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-יָדָם: ^י בְּיוֹם-שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר וְנוּחַ בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וְשִׁמְחָה: יח וְהַיְהוּדִים קָרִי: וְהַיְהוּדִים אֲשֶׁר-בְּשׁוֹשַׁן נִקְהְלוּ בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבַּעַת עָשָׂר בּוֹ וְנוּחַ בְּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וְשִׁמְחָה: יט עַל-פִּי הַיְהוּדִים הַפְּרוּזִים קָרִי: הַפְּרוּזִים הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזֹת עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעַת עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר שִׁמְחָה וּמְשֻׁתָּה וְיוֹם טוֹב וּמְשַׁלַּח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ: כ וַיִּכְתֹּב מְרַדְכֵי אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל-כָּל-הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-מַדִּינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוּשׁ הַקְּרוּבִים וְהַרְחוּקִים: כא לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לְהַיּוֹת עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעַת עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה: ^ל כב בַּיָּמִים אֲשֶׁר-נָחַו בָּהֶם הַיְהוּדִים מֵאִיבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן

יְהוּדָאִין דִּי בְּפִלְכֵי דְמֶלְכָא אַתְּכַנְשׁוּ וְקִימוּ יַת נַפְשֵׁיהוֹן, וְאַשְׁכַּחוּ נִיחָא מִבְּעַלֵי דְכַבִּייהוֹן, וְקָטְלוּ בְּסִנְאֵיהוֹן שְׁבַעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין מְרַדְכֵי עַמְלָק, וּבְעֵדָאָה לֹא אוּשְׁיטוּ יַת יְדֵיהוֹן: ^י בְּיוֹם תְּלַת עָסְרֵי לִירַח אָדָר הָוָה קְטוּל פּוֹרְעִית דְּעַמְלָק, וַנִּיחָא הָוָה לְיִשְׂרָאֵל בְּאַרְבַּע עָשָׂר בֵּיהּ, וּמַעֲבַד יְתִיהּ יוֹם מְשֻׁתָּא וְחֲדָא: יח וְהַיְהוּדָאִין דִּי בְּשׁוֹשַׁן אַתְּכַנְשׁוּ לְשִׁינְאָה יַת בְּנוֹי דְּעַמְלָק בֵּיהּ וּבְאַרְבַּע עָשָׂר בֵּיהּ, וְנָחוּ בְּחֲמִשָּׁא עָשָׂר בֵּיהּ, וּמַעֲבַד יְתִיהּ יוֹם מְשֻׁתָּא וְחֲדָא: יט בְּגִין כּוּ, יְהוּדָאִין פְּצִיחָא דִּיתְבִּין פְּקֻדֵי פְּצִיחָא, עֲבָדִין יַת יוֹם אַרְבַּע עָשָׂר לִירַח אָדָר, חֲדָתָא וּמְשַׁקְנָא וְיוֹמָא טַבָּא, וּמְשַׁדְּדִין דִּירוּן גְּבַר לְחַבְרִיָּה: כ וַיִּכְתֹּב מְרַדְכֵי יַת פְּתוּגְמָא הָאֵלֹן, וַיִּשְׁדַּר פְּטָקִין לְוֹת כָּל יְהוּדָאִין דִּי בְּכָל פִּילְכֵי דְמֶלְכָא

אַחֲשֹׁרוּשׁ דְּקָרִיבִין וְדַרְחִיקִין: כא לְקַיֵּמָא גְּזִירַת דִּינָא עִילוּיְהוֹן, לְמַתְוֵי עֲבָדִין יַת יוֹם אַרְבַּע עָשָׂר לִירַח אָדָר, וְיַת חֲמִשָּׁא עָשָׂר בֵּיהּ בְּכָל שַׁתָּא וְשַׁתָּא: כב כְּזִמְנֵן יוֹמָא דִּי נָחוּ בְּהוֹן יְהוּדָאִין מִבְּעַלֵי דְכַבִּייהוֹן, וּבִירְחָא דִּי אַתְּהַפִּיךְ לָהוֹן מְדוּנָא לְחֲדָא, וּמֵאֲבָלָא לְיוֹמָא טַבָּא לְמַעֲבַד יְתֵהוֹן יוֹם מְשֻׁתָּא וְחֲדָא, וְלִשְׁדָּרָא דִּירוּן אַנְשֵׁי לְחַבְרִיָּה, וּמַעֲהָא דְצִדְקָתָא מִתְּנִין

1

ואלו הדין גוברין דקטל דישראל, די הוו אמרין יומין (פדון) קטילגון לבון תלת עסר יומין לירחא ביה, ופעבדו יתיה יומא הוו בשושן אתכנשו בת ואתנתו בחמשא עסר ו ומשקנא: יט מטול הדין יתבין פקודי דקיקתא, לירחא דאדר חדוּתא ומ גבר לחבריה: כ וכתב אנראתא על פולהון דמלכא אחשורוש דקריב עליהון, למתוי עבדין דאדר ית יומא דחמש כפיומנא הוי די או דכביהון, וכירחא די או

(כב) בימים אשר נחו בהם שפתי ח פירוש מדקאמר פרוזים ביי ומדלא רמז לך הכתוב שעשו בט"ו, מסתברא שאותו שאמר כשושן. וכדי שלא קאי גם כן אמוקפין חומה, ד מימות אחשורוש כשושן, ל שיהיה מימות יהושע בן נון בגזרה שוה בפ"ק ד

ועמוד על נפשם ונוח הפעלים: (יט) הפרוזים. כמו ומשלוּח. שם התואר מבו חוספת המ"ם, ומצאנו הנני מנות. חלקים, כמו מנה

(יט) היהודים הפרוזים. כר יהושע בן נון קורין את על כן היהודים הפרוזים עוי לחודש אדר, מדפרזים ביי"ד מ זכירה מנלן, אמר קרא נזכר לעשיה. ומנלן דתלי בימות יה מן לבד מערי הפרוזי מה ד אף הכא מימות יהושע

ענין שיתור וכביה חמאלה מנות ומתגור לאקולא

לְשִׁמְחָהּ וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם
 יְמֵי מִשְׁתֵּהּ וְשִׁמְחָהּ וּמִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ
 לְרַעְהוּ וּמִתְנֹת לְאֲבוֹנִים: כַּג וְקָבַל הַיְהוּדִים
 אֶת אֲשֶׁר־הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב
 מֶרְדֳּכָי אֵלֵיהֶם: כַּד כִּי הָמֹן בֶּן־הַמֶּדְתָּא
 הָאֲנֹנִי צִוָּר כָּל־הַיְהוּדִים חָשַׁב עַל־
 הַיְהוּדִים לְאַבְדֵם וְהֶפֶל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל
 לְהַטֵּם וּלְאַבְדֵם: כה וּבִבְאֵה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
 אָמַר עִם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה
 אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־הַיְהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ
 אֹתוֹ וְאֶת־בְּגָדוֹ עַל־הָעֵץ: כו עַל־כֵּן קָרְאוּ
 לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל־שֵׁם הַפּוֹר עַל־כֵּן
 עַל־כָּל־דְּבָרֵי הָאֲנָרֶת הַזֹּאת וּמֵה־רְאוּ עַל־

דְּחֻשִׁיכֵי: כג וְקָבַלוּ
 עֲלֵיהֶוּן בּוֹלְהוֹן יְהוּדָאִין
 כְּחֻדָּא, יַת דִּי שְׂרִיאוּ
 לְמַעַבְדַּ, וְיַת דִּי גִזְר
 כְּתַב מֶרְדֳּכָי בְּגִינְהוֹן:
 כד אָרוּם הָמֹן בְּר
 הַמֶּדְתָּא דְמֶן יְחוּם דְאַנְג
 מַעִיק כָּל יְהוּדָאִין,
 חָשִׁיב עַל יְהוּדָאִין
 לְהוֹבְדוּתְהוֹן, צָבַע פִּיסָא
 אִיהוּ הוּא עֲדָכָא
 לְשַׁנְדוּשִׁיהוֹן וְלְהוֹבְדֵיהוֹן:
 כה וְכַד עֲלַת אֶסְתֵּר קָדָם
 מֶלֶכָא, אָמַר לָהּ מֶלֶכָא,
 יְתוּב זְמוּנִיָּה בִישָׂא
 דְּחָשִׁיב לְמַעַבְדַּ לְמֶרְדֳּכָי
 וְלִיהוּדָאִין עַל רִישִׁיָּה,
 וְיִצְלָבוּן יְתִיָּה וְיַת בְּגוּי
 עַל קִיסָא: כו בְּגִין כֵּן
 קָרוּ לְיוֹמֵיָא הָאֵלֶּין פּוּרִיא
 כֵּן דִּיפְרָסְמוֹן יוֹמֵי גִסְיָא
 לְמַהוּיְהוֹן יִדְעִין מָה חֻזוּ
 רִשְׁיָי

ומן אבילא ליומא ו
 דמשקיא וחדונתא, ומל
 ויחבין מתנאתא למסן
 כל מה דשריא למעבדו
 כד מטוול דהמן בר המ
 יהודאי, דחשיב על י
 רמא מלתא הוא עדכו
 תזו (לבגריא דמלכא
 יומין סגיאיין, אמרין:
 באורייתא לא תבית
 ואמרת לון, על דקטל
 בגוי צליבין על צלי
 יומא דנחת מטרא ו
 דבית ישראל סלקין ו
 עממיא למא אילין צ
 על דפשט אבוהון ידי
 רשיעא די בעא למי
 במה וכמה יתגי הוא
 עלמא: כה ובמיעצתה
 בספרא משיציא תל
 שמיא. וקם המן
 מחשבתא בישא על
 סלקת וצליבו תתיה ו
 להון פדין קרו ליומ
 ועקתא דערע יתהון
 (מה דחזו אבקהתנא ?
 להם ככתוב ומפורש ב

כימים אשר נתו וגו', כי
 לרבות י"ב וי"ג, י"ג
 צריך לרביי, ואימא ט"ז וי
 לעשות אותם וגו'. סעו
 מאחרין ולא מקדימין, א
 מאי טעמא, דכתיב לעש
 את ששמחתו תלויה בבית
 בידי שמים. (ירוש
 והחדש וגו'. כל החו
 מאי טעמא, דכתיב והחוד
 עד חמשה עשר בו, מאי
 פ"

על שום פיסא, בגין כן נמרין ליה זמן שתא בשתא, בגין
 ופתגמי מגלתא תדא לאשתמעא לכל עמא בית ישראל, למהויהוון ידעין מה חזו
 רש"י
 (כד) כי המן בן המדתא. טעם להומס ולאבדס: טעמו ממחשבו הרעה גרלשו: (כו) על כן על כף
 (כה) ובבואה. אסתר אל המלך להמטין לו: אמר
 עם הספר. אמר המלך נפיו, וניזו לכמוז ספרים

אבן עזרא

קרוכים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים,
 וזה יחכן לנו תוספת אדר שני, על כן הוצרך
 הכתוב לומר והחדש אשר נהפך להם, ולעולם יהיה
 הסמוך לניסן בשנה פשוטה או מעוברת. ומפרשים
 אמרו כי טעם והחדש על אדר שני. ואחרים אמרו
 כי כימים יום ארבעה עשר וחמשה עשר, ואם כן
 היה ראוי שיאמר ובחדש ולא והחדש: (כג) וקבל.
 כמו לשון ארמית, ובא לשון יחיד שכל אחד ואחד
 קבל כמו בנות צעדה (בראשית מט כב). או שתחסר
 מלת כל. והראשון הוא הנכון. ומדקדק אמר כי
 וקבל שב למרדכי והוא יוצא לשנים פעולים, אם
 כן מה טעם את אשר החלו לעשות, רק הוא
 שקבלו אשר עשו בתחילה כי עשו בשנה הבאה
 פורים: ואת אשר כתב מרדכי. לעשות כן בכל
 שנה ושנה: (כד) כי המן בן המדתא. הטעם דין
 הוא שיקבלו זה, כי לולי זאת החשועה נמחה שמם
 ושם זרעם, ויזכרו אותה בכל שנה להודות השם
 אשר לו נתכנו עלילות: דגשות מ"ם להמם. לחסרון
 מ"ם הכפל: (כה) ובבאה לפי המלך. הטעם כי המן
 חשב לאבד היהודים, וכאשר באה אסתר אל המלך
 ותבקש על עמה, אמר המלך שיכתוב עם הספר
 ישוב מחשבתו הרעה, על כן בטלו הספרים
 הראשונים, פירוש על כן השני: (כו) על כף דברי
 האגרת הזאת. מגזרת אגרה בקציר מאכלה (משלי ו
 ח), והטעם מחברת המלים: ומה ראו. בעבור שראו
 הפלאים:

סימן קי

קורין רק ב"ד. וכתב רמב"ם² דדוקא י"ד לבני עיירות, ולבני הכרכים ט"ו במשתה ושמחה, אע"ג דלענין הספד ותענית שרין זה בזה.

ונראה טעם לדבר משום דבארבעה עשר שחרית צריך שיהיו בקריאת מגילה, ואח"כ הוא טרוד ושולח מנות ומתנות לאביונים ואין פנאי לאכול בסעודה בשמחה ובתענוג. ולכך קבעו קדמונינו מקצתה בערב ולהתחיל מבעוד יום ג"כ קודם תפילת ערבית כדי לקיים מצות סעודה ביום שהוא עיקר. ונמשך ביה מאז בפנאי ובתענוג עד הלילה ובלילה עצמה. וחשיב הכל סעודה אחת. ואשכחן כה"ג דמבטלין סעודת מצוה בשביל מצות אחרות. בפרק אותו ואת בנו מפרש התוספות³ אמאי לא חשיב התנא יו"ט של סוכות בארבעה פרקים בשנה שרגילין בסעודה גדולה כדמוכח התם. משום דטרידי במצות סוכה ולולב באותו ערב יו"ט לא היו רגילין להרבות בסעודה⁴. אף כי ישבתי מנהג זה מ"מ רבותי ואני אחריהם נהגינן עיקר הסעודה בשחרית, כמדומה שכן נהגו ברנינו"ס.

שאלה: בהרבה מקומות נהגו בעלי בתים וגם ת"ח לעשות עיקר סעודת פורים בערב. והולכין לכרכ"ג ומתפללין מנחה ולא ערבית, וחוזרין לבתיהן ומתחילין בסעודה ביום ונמשכין בה עד הלילה, ורוב הסעודה היא בלילה. יש טעם למנהג או לאו.

תשובה: יראה דיש למצוא טעם וסמך קצת למנהג זה. מצאתי הועתק תשובה אחת וז"ל: שמעתי מה"ר טוביה בשם ריב"א שכל מאכל שלוקחים הבחורים זה מזה אפילו שלא ברשות, משום שמחת פורים משעת קריאת המגילה עד לילה סעודת פורים שהן שני לילות ויום אחד, אין בהם משום גניבה ולא משום גזילה. ואין להזמינו לבית דין ואין חוששין עליו, ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי שבעה טובי העיר, עכ"ל. מתשובה זו משמע להדיא דלילה שנייה עיקר היא לסעודת פורים. ועדיין לריב"א גופיה תקשה מהאי טעמא דהא ודאי לילה שנייה ליל ט"ו, והיאך יוצאין בה ידי סעודת יום י"ד לדין דבני עיירות אנו שהרי

סימן קיא

הוּו מחלפים סעודותיהו בהרדי ונפקי בהכי משלוח מנות. אלמא דטעמא משום סעודה היא. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשתי. וכן דקדק הרמב"ם³ בלשוננו שכתב וחייב לשלוח שתי מנות של בשר או שתי מיני תבשיל או שתי מיני דאוכלים, ונראה דשתיים בכלל אכילה⁴. ובמתנות לאביונים כתב מעות או מיני מאכלים. אלמא דגבי משלוח מנות סבר דווקא מידי דמיכלי.

76 שאלה: בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו.

תשובה: יראה דאין יוצאים בהן¹, ונראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא². כדמשמע בגמ' פ"ק (מגילה ז, ב) דאביי בר אבין ורב חנינא בר אבין

סימן קיב

תשובה: יראה דשפיר דמי¹. והכי מוכח בפ"ק (מגילה ה, ב) דמשני לעולם נהגו איסור מלאכה אפילו באתרא דרבי, אלא רבי נטיעות של

שאלה: מה שנהגים לעשות כמה מלאכות בפורים בתפירות וציורים וכמה מיני מלאכות לצורך שמחת פורים, יפה הן עושין או לאו.

סי' קי: 1. ל"מ. 2. פ"א ממגילה ה"ט. 3. תולין פג, א ד"ה וכדברי. 4. עיי' ב"י וב"ח (סי' תרצ"ה) ועיי' ד"מ (סק"ד) ורמ"א (ס"ב) בשם מנהגים. 5. תשו' מהרי"ל (סי' נ"ו) וכ"ה בה"ג (ד"ו עמ' 81, וד"ב עמ' 198) וכ"ה בשאלתות דראה"ג פ' יקהל (שאל' א"לפורים) ומובא בראב"ה (ח"ב סו"ס תקס"א) וכ"פ בשו"ע (סי' תרצ"ה ס"א).
סי' קיא: 1. ט"ו (סי' תרצ"ה סק"ד). 2. בס' מנות הלוי כתב טעם אחר, והוא: כדי להרבות השלוש והרעות, והרבה חילוקים יש לתלות בבי טעמים אלו, עיי' תשו' חת"ס (אר"ח סי' קצ"ו) וברכ"י (סי' תרצ"ה סק"ח), גם ספיקו של המג"א (שם סק"כ) בסמוך על שולחן אהרם יש לתלות בזה, ועיי' מהר"י אסתר (אר"ח סי' ר"ז יו"ד סי' רס"ג) ומהר"ם שיק (אר"ח סי' שמ"א) ובנין ציון (סי' מ"ד). 3. פ"ב ממגילה ה"ט. 4. צע"ק שהרי ד"ו מפני במגילה (ו, ב) דשלח רבה לר"ז רגל של שור ונוד יין ויצא יד"ח בשני מנות אלו, וכבר עמד ע"ז במהר"י אסתר (אר"ח סי' ר"ז) ועיי' חת"ס (אר"ח סי' קצ"ו).
סי' קיב: 1. רמ"א (סי' תרצ"ו ס"א) ועיי' ד"מ שם (סק"א) ובהא"ט (סק"ב) ועיי' פמ"ג שהביא מירושלמי שמוזר לכתוב מגילה בפורים,

6

ה. מסקנת הגמרא מגילה דף י"ד (ע"א):
 ה. טור בשם תשובה שאלא טו (תוספות שם ה.
 6 ד"ה פסק) וכן כתב בארומות חיים (הלכות מגילה סימן ט):
 ו. משנה שם דף ל' (ע"ב):
 *1. תוספות שם לא, ב ד"ה אין; רא"ש שם פ"ג סימן ב; ר"ן שם יא, א ד"ה מהניסין:
 ז. צ"ח וי"ח (ד"ה ומהניסין) שכן נהגו:
 *2. טור:
 תרצד ה. מהא דמני רב יוסף מגילה דף י' (ע"א):

א אב"ד דא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין ממזירין אותו, כמו שכתב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח (עמוד מרע ד"ה כחז בספר):
ב אין קורין בו ה"ל. דבשלמא בליאח מנצרים אמרינן (מהיליס ק"ה) הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אבל הכא אכתי עבדי אחשורוש אן. שחרית משכימין לבית הכנסת ואין לחלוץ התפילין עד אחר קריאת המגילה (מטה משה סימן מחמת וסימן מחרכ מנהגים):
ג מליץ התינוק קודם. דכתיב (אסתר, ט, טז) וישאון, זו מילה (מגילה ט, ט):

פורים ולא ערבית ושחרית ומנחה, לא בחפלה ולא בצרכת המזון, רק לזמן הסעודה לחד. וקשה לי על הג"ה זו מה שכתב במדברי בשם ראב"ה (סימן קס"ג) על זה, (ע"ה) על גב דמזכיר (הכא) שהזכרת חנוכה רשות בצרכת המזון כו', משמע דצירושלמי (בבב"ב פ"ו הלכה ד) היה כתוב מינת וחנוכה:
 (ט) וכל שכן דקשה על הג"ה הראשונה שזכרתי שמתקן לגמרי מינת חנוכה ופורים בסוף. ונראה לענ"ד להפוך דברים יש כן במדברי לענין חנוכה, וכל"ל, הדא דמימא בראש חודש וחנוכה אבל לא בשבת ויום טוב ופורים שאי אפשר לו בלא אכילה כו', דפורים יש לו חיוב כמו בשבת ויום טוב, דכתיב (אסתר ט, טז) ימי משחה ושמה, ואמר רבא (מגילה ג, ב) סעודת פורים שאכלה בלילה לא יאל ידי חובתו, שמע מינה דהסעודה היא חובה, וא"כ הוה ודאי לא סגי בלא אכילה. ונראה לי דעמ הטור ג"כ הכי, (י) שכתב בסיומן מר"ה (עמוד מרע) שאומרים

תרצד דא שתי מתנות.
 משלו ולא משל מעות מעשר (ש"ה) ריש מסכת מגילה ד"ה כל דני). ואם בל להוסיף מוסף משל מעשר (מהרי"ל בתשובה סימן

סימן תרצד

דין מעות פורים לעניים. וכו' ד' עיפיים:

ציונים לרמ"א

ה. הגהות מיימונית (דפוס קושטא, מפילה) פרק ב' (הלכה יג, בשם מהר"ם ממונטורג):
 ו. מנהגים (לר"ה טירא) שם עמוד קב) וכו' (שם) בשם תוספות (מגילה ג, ב ד"ה פסק):
 *1. דברי עצמו י':
 *2. מהרי"ל (הלכות פורים עמוד טז) ומנהגים (לר"ה טירא) שם עמוד קג):
 תרצד (ה) מרדכי ריש פרק קמא (ירומא) (דמגילה) (י"ח משעו):

א חייב כל אדם ליתן לפחות א' לשני עניים: הגה (א) יש

על הניסים בהודאה ולא זכר שם (י) שאם לא אמרו אין ממזירין אותו, כמו שכתב בהלכות חנוכה סימן מרפ"ב (עמוד מרע), אל"ל ודאי כדפירשתי. וכן נראה לי להלכה כמו שכתב רש"י בשם הגדול מה"ר יעקב פאלק ז"ל דבצרכת המזון של הסעודה נר"ך לחזור בשביל על הניסים בפורים, אל"ל דנראה לי ללא דוקא בסעודה שעושים אחר מנחה, אל"ל בסעודה הראשונה שאוכל בפורים, דהא עיקר הטעם דיש חיוב סעודה באותו יום דכתיב ימי משחה ושמה ולא כגי דלא אכל, וא"כ סעודה הראשונה שאוכל בו ציוס בו קיים סעודת פורים צוה, ואין לנו לחלות הדין כמה שאנו קורין לסעודה שאחר המנחה סעודת פורים, שהוא לתוספת שמה, ולא שייך צוה לא סגי בלא אכל, כן נראה לי להלכה למעשה:
ג אב"ד דא בחמשה עשר. כן כתב צ"י (עמוד מרע ד"ה כחז רב עמרם) בשם ארחות חיים (הלכות מגילה סימן ט). וכתב על זה ואינו יודע מה איסור יש בהזכרת על הניסים. ותמהתי על זה דודאי כיון שאין זה לאחוז היום הוא ליה שלא אמר המאורע והוי הפסק בחפלה. וכן כתב מו"ח ז"ל (ב"ח עמוד מרע ד"ה כחז בספר) אל"ל שהספרין על המנהג לומר שאפילו בדעיבר אם אמרין חזור, דמשנה ממטבע שטבעו חז"ל. וזה אינו, דהא אימא כשימין ק"ח סעף י"ב הטענה ומוזכר מאורע שאר ימים בחפלה שלא בומנה לא הוי הפסק ואפילו לפי מה שחלקנו שם (פ"ק י"ג) צין הבדלה לשאר דברים, מכל מקום כאן יש קצת שייכות בימים אלו, על כן ודאי אין נר"ך להחזיר אם אמרו, כן נראה לענ"ד ברור: (ד) ואין המנהג ל"בפ"ה. ואע"ג דקיימא לן (ש"ע) סימן קלו סעף א)

תרצד (א) חייב כל אדם. כתב מו"ח ז"ל (ב"ח עמוד מרע) אפילו עני המתפרנס מההזדקה, כמו צד' כוסות של פסח, מה שאין כן

ע"ך לחם למהריק"ש
 סוף סוף: ואין גופלים על פניהם. ואין אומרים למנחת: מפני ד וקורין (בפרשת) וכו'. ג"ה: (שם) וקורין המגילה וכו'. קודם חלה לזו, תוספות מגילה דף ד' ע"ה (ד"ה פסק) וכן כתב הר"ר דוד אבודרס (עמוד ט). ובמקום נהגו לומר חלה לזו קודם קריאת המגילה, ואולי נהגין כן כדי לומר מיד אחר קריאת המגילה ומהא קדוש כמו בלילה:

ביאור הגר"א

כו'. כמו שכתב שם ט"ז ב' וששון (אסתר, ט, טז) זה מילה כו'. וצ"ע דאך עבודה דרבים מאחזינן (שם ג, א) והנהגה בבקר, כל שכן מילה דאינה אלא משום זריזין כו', וכן כתב פרי חדש (אח"י):
 תרצד [א] (פ"ה) א' אה"ן יש אומרים שיש בו ומהא. ירושלמי פרק קמא דשקלים סוף הלכה א' שלש תרומות נאמרו בפרשה כו'. ועיין שם פרק ב' הלכה ד' (העמודו עלינו כו', מכאן שאדם חייב לשלש שקלו כו', ע"ש. ועיין פרק קמא דברכות ט, ב). ועיין תוספות דמגילה כ"א א' ד"ה הקורא:

מהצית

השק"ש
 (מהיליס ק"ט, קס"ג) שש אנכי נגור, ויקר אלו תפילין כו', לכן יש להיות תפילין בשעת קריאה: (פ"ק ג) מליץ כו'. דכתיב וששון כו'. ר"ל, כיון דסמך הכתוב במגילה תורה ומילה, דהיתה אורה דרשינן זו תורה, וששון דרשינן זו מילה, יש לנו גם כן להסמיכם במעשה, ולכן מיד אחר קריאת התורה קודם קריאת המגילה יש למול. אך לפי טעם זה, אם הם בכפר שאין להם ספר תורה אפשר למול אחר המגלה. אבל במהרי"ל (הלכות פורים עמוד ח) איתא עוד טעם, כיון דכתיב ליהודים היתה אורה נגור, ולכן מליץ תחלה שיהיה גם התינוק בכלל יהודים, ע"ש. ואם כן אין חילוק בין יש להם ספר תורה או לא:
 תרצד (פ"ק א) שתי מתנות. משלו כו'. דבמעו שאין להם ספר תורה או לא: תובר במעות מעשר:

לבושי שרד

אין מחזירים אותו וכו'. ובקנין זה גבי חפלה כמז שאין ממזירין, אל"ל בהלכות חנוכה כמז בפירוש דלין ממזירין לא בחפלה ולא בצרכת המזון: (ט) בג"א פ"ב וששון זו מילה וכו'. עיין בדברי משה (אח"י ט):

אוצר מפרשים

מגן דוד כ"ח צ"א

להשגב במבצר משגב חומותיהם ואפ"ה לא עצרו חיל, לזה היה צריך נס יותר גדול וק"ל.

כתבתי פה מ"ד נגהי ליום ב' תענית אסתר תקס"ו לפ"ק משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה קצו

[מחילה אי מהני במשלוח מנות]

שלא לכייש מי שאין לו כבסוף מס' תענית (כו. ב). וא"כ כשם שאם באמת אין לו די ספוקו אין במחילתו כלום, אלא אפי' אית לי מ"מ לא ימחול משום שלא לכייש. אך בס' מנות הלוי כ' בשם (ראשית) [ר"י שושן] להרבות השלום והריעות, היפך מרגילתו של הצר שאמר מפוזר ומפורד. פי' במקום שראוי להיות עם אחד הנם מפוזרים ומפורדים במחלוקת, לכן תקנו משלוח מנות. א"כ י"ל כיון ששלח והראה חבתו אעפ"י שזה מוחל לו כבר יצא ידי חובתו. ויפה כתב פרי"ח מג"ל למהר"י ברי"ן ולרמ"א שכי' משמו להכריע בזה"ל.

[חיוב אשה במשלוח מנות]

והנה עוד כתב רמ"א אשה חייבת בשלוח מנות כאיש. וגם ע"ז כתב פרי"ח ומהריק"ש מג"ל האי הכא כתיב איש אל רעהו ולא אשה. כתשו' שבות יעקב (ח"א סי' מא) כתב כדאמרינן בקידושין (ל. ב) איש אמו ואביו תיראו כשהוא אומר תיראו הרי שניהם אמורים ומ"ט נאמר איש שהאיש סיפק בידו לעשות ולא האשה. וא"כ הכי נמי הא כתיב קימו וקבלו לשון רבים אחד האיש ואחד האשה, ולא נאמר איש אל רעהו שהאיש סיפק בידו.

והנה מ"ש קימו וקבלו הוא לשון רבים לא נ"ל, דהאי איהודים קאי שכלל היהודים קבלו לעשות אשר החלו ובכלל זה משלוח מנות איש (ולאשה) [ולא אשה], אבל לא היה צריך לזה דבלא"ה יפה כתב קרבן נתנאל דהשוה אשה

סי' קצו

- א. ונראה עוד נפ"מ מהגך ב' מעמים אם יוצאים יד"ח משלוח מנות במתנה ע"מ להחזיר דלמעמא דתה"ד פשוט שאין יוצאים. ועי' ברכ"י שם. ולעצם דברי החת"ם שתלה דין זה בב' המעמים, יעוין בלבוש שם שכתב כתתה"ד ואעפ"כ כתב דמהני מחילה. ועי' בהגהת רמ"א סי' תרצו סע' ו.
- ב. ראה בהערות לשו"ת רע"א "מכון המאור" ח"ד בסוף חלק אר"ה שאשה חייבת במשלוח מנות כשם שחייבת במקרא מגילה ממעם שאף הן היו באותו הנס. וראה להלן. ועי' שו"ת שאילת יעבץ ח"ב סי' סח דכתיב במשלוח מנות ב' פעמים איש. ור' שם ח"א סי' כ. ועי' שו"ת בית יצחק יור"ד ח"ב סי' קמד אות ה ושערי תורה ח"ה קונטרס א.
- ג. פשוט וברור שכצ"ל לפי הענין (ונשמטה במעות אות א אחת).

76

שלום וכ"ט ושמתת פורים לה"ה ידידי ורבי חביבי תלמידי הרבני המופלג מו"ה אליעזר נ"י ולחננו ה"ה הרב המופלא התרוץ ושנון מו"ה משה ליב נ"י. לעשות רצונם חפצתי והנה היא לוטה פה, כי לא ידעתי מקום לשלוח לשם כי אין לי שם שום מכיר, גם אררעס לא ידעתי. ע"כ מידכם יהיה זאת לכם וגם ה' יתן הטוב וארשינו יתנו יבולה.

על דברת הפרי חדש א"ה סי' תרצ"ה שפקפק על הרמ"א שפסק בהגה"ה (סע' ד) שאם שלח מנות לריעו ולא אבה לקבל כי מחל לו יצא ידי חובתו. וכתב הפרי"ח לא ידעתי מניין לו זה. הנה בס' קרבן נתנאל פ"ק דמגלה (סי' ז סק"ט) השיב על פרי"ח מש"ס נדרים ס"ג ע"ב דיכול להתיר נדרו שלא עפ"י חכם לומר הריני כאילו התקבלתי ע"ש, וה"נ דכוותי. וצדקו דברי רמ"א.

ואני אומר לא עיין הגאון במ"ש הר"ן (נדרים) בשם הירושלמי שם כ"ד ע"א דמיירי בסתם, ופליגי ר"מ ורבנן אי כוונת הנותן לכבוד עצמו או לכבוד המקבל. אבל אי כוונת הנותן לכבוד עצמו לא מהני באומרו הריני כאלו התקבלתי, וא"כ יפה כתב פרי חדש מג"ל לרמ"א דכוונת מתקני משלוח מנות היינו מרדכי ובית דינו אי ה"י לצורך המשלוח או לצורך מי שנשלח לו.

והנה דאיתי בזה ב' טעמים, בתה"ד (סי' קי"א) כתב כדי שיהיה הרוחה לבעלי שמחות, אולי לא יספיק לו סעודתו, הרי חברו מסייעו עי"ש. וי"ל אפילו אית לי טובא, מ"מ תיקנו כך

שו"ת הגב סופר גמאור
חלק א
מכון גמאור

לאיש במצות פורים שהן היו באותו הנס ורק איש כתיב ולזה י"ל אשה אין סיפוק בידה לעשות.

אך בס' ברכי יוסף (סי' תרצה אות ח) הקשה ע"ז דתוספות פ"ק דקידושין כתבו אע"ג דמן התורה מעשי ידיה לעצמה ושפיר סיפק בידה, מ"מ לא שכיחא אצל אביה אלא אצל בעלה, וזה לא שייך הכא גבי משלוח מנות ע"ש. ולכאורה קושיא גדולה היא. אלא י"ל מטעם אחר, כיון שמונות אשה על בעלה מן התורה להרמב"ם (הל' אישות פ"ב ה"ב) ועיין רמב"ן פ' משפטים (כא, ט). נמצא לפ"ז היא סמוכה על שולחן אחרים מסתמא ומשו"ה כתיב איש. אבל אם אינה סמוכה כגון אלמנה חייבת כנ"ל.

אך זה תליא בספיקא דמג"א (סק"ב), ותליא בפירוש הש"ס (ו, ב) דמיחלפי סעודת פורים, אי טעמא משום דכל הסומך על שולחן אחרים פטור משלוח מנות. ונ"ל דתליא בהנ"ל, אי הטעם למלאות חסרון סעודתו של חברו, כיון שהוא עצמו סמוך על שולחן אחרים פטור מזה. ואי טעמא משום אהבת רעים, גם הסמוך על שולחן אחר חייב.

אלא לפ"ז סתו רמ"א עצמו, דמה שמחייב אשה" ע"כ ס"ל הסומך על שולחן אחרים פטור, דהטעם משום למלאות חסרון סעודתו של חברו. וא"כ איך פסק אם מתל לו פטור הא לזה הטעם לא מהני מחילה, ונמצא מוכה שטרא לבי תרי.

ואידי דאיירי, התם בפרי חדש הקשה על רבינו אפרים שבהרו"ה פ"ק דמגילה דמייתי לפסק האי דחייב אינש לבסומי וכו', דכיון דאירע סכנה קם רבה שחטי' נתבטל הדבר. והקשה פרי"ח א"כ לשתא כדאמר רבה לר' זירא תא נעביד סעודת פורים בהדדי, מ"ט אמר לאו כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא, הא מעובדא דאשתקד נתבטל הך דחייב לבסומי ולא יתבסם ולא יסתכן ע"ש.

ולכאורה י"ל דבירושלמי (פ"א ה"ד) איתא, סעודת פורים בשבת מאחרים אחר שבת, דימי פורים צריכים שיהי' ניכר שעושה לשם פורים, משא"כ בשבת אין היכר, עיין מג"א סס"י תרפ"ח. והנה בחולין קי"א ע"א מי עדיפת

לן מינה דכתיב וקראת לשבת עונג, משמע סעודה לכבוד תלמיד חכם הוה כעין סעודת שבת, ולא ניכר שהיא לכבוד פורים ולירושלמי הנ"ל אסור. ובפרט ר' זירא (חולין מז, ב) דכד הוה מזמני ל"י לא אזיל רק משום אתיקורי הוא דמיקרי ביה ועברי טובא לכבודו בכל הזמנים. וא"כ אין סעודת פורים ניכר, וקשה איך עבדי ר' זירא ורבה סעודת פורים בהדדי.

וי"ל דס"ל דלא כהירושלמי, דשפיר יש היכר כיון שמשנה בחיוב בסומי מה שאינו בשאר שבת וי"ט ואיתא היכרא משו"ה עברי בהדדי. (כמו שכתב הלבוש לענין נשואין בפורים דלא כמג"א סס"י תרצ"ו). ולפ"ז לק"מ קושית פרי חדש, דלשתא כי הוה הדר ובעי למיעבד סעודת פורים בהדדי אמר ר' זירא ממה נפשך, אי לא תתבסם וליכא שינוי בגוף הסעודה, א"כ איך יוצאים ידי חובת סעודת פורים, ואי תתבסם לאו בכל זעתא מתרחיש ניסא, ולק"מ קושית פרי"ח.

אדרבא לפ"ז יש להביא ראיה לרבינו אפרים, דאיך עלה על דעת ר' זירא ששום אדם לא יאכל סעודת פורים עם בני ביתו מפני הסכנה אלא יתבודד בחדרי חדרים. אלא ע"כ מאותה שעה נתבטלה מצוה דבסומי בפורי'א, ורק להזמין תלמיד חכם אצלו אינו נכון, משום שאינו ניכר וכנ"ל.

ויש לדחוק ולומר שאין חשש סכנה עם בני ביתו דלכו גס בהם וגיסי אהדדי, רק רעים אחרים המרבים התעוררות ושמהא איכא סכנה. והנה פ"ק דמגילה (ג, א) אמרינן משפחה ומשפחה לאתויי משפחות כהונה ולוים שמבטלים עבודתן וכו'. והנה רש"י בפ"י מגילה (ט, כח) כתב ע"ד פשוט שיחאספו משפחות וישמחו בפורים. וא"כ קשה מנ"ל לש"ס ללמוד מזה דמבטלים עבודתן, הא אפשר לפרש כפשוטו. אלא ע"כ ס"ל לש"ס כיון דמצוה לבסומי אין נכון להחאסף משפחות משפחות אלא כל אחד עם בני ביתו.

ובמקום אחר (סי' קפה) כתבתי, דבמס' שבת פרק מי שהחשיך (קנו, א) א"ל רבה אנא במזל מאדים ואינני לא מוהל ולא טבח ולא אומן, וא"ל אביי מר נמי עניש וקטיל ע"ש. ואי

ד. כונחו לפי מש"כ לעיל דאין כונת הרמ"א לחייב כל אשה אלא רק אלמנה שאינה סמוכה על שולחן בעלה, וא"כ ע"כ ס"ל כמעטא דהת"ד דהיינו כרי להשלים סעודה לחבירו.

הא מימרא דאביי הו זירא, צ"ל דלא הוה לר' זירא. וצ"ל משום בעי למתלי במזל נ רבינו אפרים, ד"ל מצוה לא ידע דבר יארע מכשול. אך היי דהוה במאדים לא נ

צדיק כתמר יפרח כ תחל שנה בברכת קו עננה, ה"ה הרב הגא גן הדסים נ"י ע"ה נ נ"י אב"ד ור"מ דק ישראל. נבעל שו"ת בקראי שם תמר וע דפשיטא ל א"י בשבעת מינים נתחייבו בכנורים כי זולתם. וכבר עוררני קפיטול יו"ד "ולהב" פרי כל עץ" שפירי מדברי חכמים, והו: אם בעיטור כנורים עי רבכורים ודוחק. עי וברור שאין בכלל ו וקשה לי מ"ש מז תקטירו דפ דכולל כל מיני ו בסתימת לשונו רפ למלך הוציא כן מו לוקין מן התורה על שאני התם דכתיב לרכות עירובו וחצ מנ"ל דבבש דבכו

א. עי' חינוך מצוה כא נ פסחים לו, א. שו"ר י ב. ר' בחי' רבינו לנדרים ג. בהנהגות לב העברי: נ

הא מימרא דאביי הוה בחר עובדא דשחטי לר' זירא, צ"ל דלא הוה בעי למימר מר נמי שחטי לר' זירא. וצ"ל משום דהדר אחיי ע"י תפלתו לא בעי למתלי במזל מאדים. מ"מ לק"מ קושית רבינו אפרים, די"ל סבירא ליה להרי"ף דשומר מצוה לא ידע דבר רע, וע"י מצוה לבסומי לא יארע מכשול. אך היכא דשכיחא הזיקא כגון רבה דהוה במאדים לא מהני הגנת המצוה. אבל מי

שלא ידע כנפשו שהוא מזל מאדים א"צ לחוש לזה, דאזלינן בתר רובא ושומר פתאים ה' כדאיתא שם במס' שבת ע"ש. ה' שומר ומגין לשומרי מצותיו. ואחתום בברכת שמהת פורים כנפשם היפה ונפש אוהב נפשם. פ"ב יום א' ז' אדר תקצ"א לפ"ק. משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה קצו

[דבש תמרים]

צדיק כחמר יפרח כשושנה, בעוד כפתו רעננה, תחל שנה בברכת קדם מעונה, ולא תשכון עליו עננה, ה"ה הרב הגאון המפורסם כערוגת הכושם גן הדסים נ"י ע"ה פ"ה כקש"ת מהו' משה תמר נ"י אב"ד ור"מ דק"ק אוהעלך עקב משכנותך ישראל. [בעל שו"ת השיב משה].

בקראי שם תמר וענינו מה שצריך לי עיון מאי דפשיטא לחז"ל דדבש דכתיב בשבחי א"י כשבעת מינים שהוא דבש תמריים ולא נתחייבו בככורים כי אם המינים המפורשים ולא זולתם. וכבר עוררני רב א' על פי רש"י דנחמי קפיטול יו"ד "ולהביא בכורי אדמתינו ובכורי כל פרי כל עץ" שפירש"י בכורי כל פרי אילן הם מדברי חכמים, והוא תמוה"ל ולא ידעתי פתר כי אם בעיטור בכורים לר' שמעון משנה יו"ד פ"ג דבכורים ודוחק. על כל פנים מן התורה פשוט וברור שאין בכלל דבש דהאי קרא אלא תמרים. וקשה לי מ"ש מקרא דכל שאור וכל דבש לא תקטירו דפירש"י בחומש (ויקרא ב, יא) דכולל כל מיני מתיקה. וכן פסק הרמב"ם בסתימת לשונו רפ"ה מאיסורי מזבח. והמשנה למלך הוציא כן מש"ס שבועות י"ב ע"ב. וא"כ לוקין מן התורה על כל מיני מתיקה. ודוחק לומר שאני התם דכתיב וכל דבש דההיא אצטריך לרבות עירובו וחצי שיעור (מנחות ג, א). וא"כ מנ"ל דדבש דבכורים הוא דבש תמרים דוקא.

ולכאורה אי הך דראשון לארץ ושני לארץ בברכות מ"א ע"ב סברא דאורייתא היא, י"ל מדקדים דבש שהוא שני לארץ שני, לגפן תאנה וכו', ש"מ שהוא דבש תמרים דאינך מיני מתיקה קים להו לרבנן דלא עדיפי מהני. אבל לא נראה לי שיהיה זה סברא דאורייתא כי אם אסמכתא בעלמא. וא"כ נהפוך הוא, מדקדים בקרא תאנים ורמונים לדבש, נ"ל שארי מיני מתיקה קאמר כגון תפוח וכדומה דגריעי מתאנים ורמונים.

ואולי י"ל מדכתיב מראשית, א"כ לוקחין הראשיות שבכל המינים. ואין הכי נמי דבש כולל כל מיני מתיקה, אך ראשית הדבש הוא דבש תמרים. וסברא כזו מוכרחת בתוס' פסחים ל"ו ע"ב ד"ה אוציא וכו' כמו שהכריח פני יהושע שם. אלא דעכ"פ היה לנו לברך מעין ג' על כל הפירות.

[ביאור בסדר האר"י בענין ביעור חמץ]

ולחמתיק הדבר רמוז מראשית תמן תמ"ר אי"ש דוכרא ונוקבא, ראשון לארץ עליונה חטה ושעורה אישים עליונים, וראשון לארץ התחתונה זית שמן הטו"ב, ושני לו דב"ש תמר נוקבא. אלא שלא הזכיר אלא התוך דב"ש ולא הקליפה משום דעשוי להשתנות, כשהיא

תשובה קצו

- א. עי' חינוך מצוה כא ברש"י ובה"ר הר"ן חולין קכ, א, תוס' רע"א למשניות בכורים פ"ג מ"ט. ור' להלן ח"ו סי' כא. ועי' פי' ר"ה פסחים לו, א. שו"ר שרכינו דן בזה גם בה"ר סוגיות (חרי"א) סוגיא דמשקין היוצאין ובה"ר לנדרים גה, א.
- ב. ר' בח"ר רבינו לנדרים ובה"ר סוגיות (תשכ"א) סוגיא דכותבת הנסה.
- ג. בתנאה לב העברי: עי' עץ חיים שער ח"י פ"ה ועי' רעיא מהימנא זוח"ק פרשת בהעלותך קנ"ג.

סימן תצ

→ המזכה מתנות לאביונים ולא הגיע לידם בפורים אם יצא

נסתפקתי מי שזיכה בפורים ע"י אחד מתנות לאביונים לשני עניים, ולא הגיע לידם אלא אחר פורים האם יאלץ ידי חובת מצות מתנות לאביונים.

ונראה כיון דעיקר טעם מצות מתנות לאביונים הוא כדי שיהיה להם צמח לשמוח בפורים, ועיין במסכת בבא מציעא (ע"ח ע"ב) בסוגיא דמנצח פורים לפורים, אי"כ צמח שזיכה להם ע"י אחר ולא הגיע לידם בפורים לא קיים מצוה המצוה. וכן הוא בהשגות הראשונים על הבעש"ט ריש מסכת מגילה דכתב לפרש הא דאמרו בגמ' (ב' ע"א) דחכמים אומרים דבזכ"א הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה, דהיינו כיון שעניים מסתכלין יום קריאת המגילה שמקבלים בלוחו יום מתנות לאביונים, ואם יקדימו לקרות בזמן הזה שעניים מרובים והנותנים מועטים, יאכלו אותם מהנות מועטות בלוחו יום, ולא ימתונו ליום י"ד, ולא יהיה להם צמח לשמוח בפורים, ושמחה הרי אינה נוכחת אלא בזמנו עיי"ש, וכן הובא במג"א (סי' תרל"ד סק"ח). הגם דלפי מה שפסק המחבר (שם ס"ב) דהעני יכול לעשות צמחה שקיבל מה שורכה, ונראה מזה שאין לריך דוקא לאכול ולשתות בפורים ממועות שקיבל, מ"מ יש לו שמחה בפורים עמו מצוה שקיבל המנה, אבל אם זיכה לו ע"י אחר ונתן לו המצוה אחר פורים, הרי בפורים עצמו לא הגיע לידי שמחה א. ולכן לריך לחבר שיתן להעני בפורים עצמו וק"ל.

סימן תפט

הנותן מתנה א' לאב ומתנה א' לבנו הסמוך על שולחנו אם יצא

נסתפקתי בזה דלריכין ליתן מתנות לשני אביונים אם נותן מתנה אחת לאב ומתנה אחת לבנו הסמוך על שולחן אביו, אם יולא בזה, דאפשר לומר דכיון שכל מה שיש לו שייך לאביו כמבואר ברמ"א חו"מ (סי' ע"ר ס"ב) דלא רק מליחא בנו ובחו [הגדולים] הסמוכים על שולחן אביו הם דהוי של האב, אלא אפי' צמח שהרויחו בסחורה או מלאכה ג"כ של אביו הם הו"א א. אבל בלי ספק אם אחר נותן להם על מנת שלא יהא לאביו רשות במתנה זו דהוי של הבן ולא של האב ב. ובה דמוקדק הא דנקט במתני' ב"מ (י"ב ע"א) "מליחות" דנו ובחו לאביו, ולמה נקט "מליחות" הלא כל מה שמרויחים וז"ל לידם שייך לאביו, אלא יען שיש חופן שאינו שייך לאביו כגון שחמו להם ע"מ שלא יהא לאביו רשות במתנה זו, לכן נקט "מליחות" שאין דעת אחרת מקנה אותן ומלאו מן הכסף ודוקא אז שייך לאביו. ולפי"ז כי דינתן מתנה אחת לבנו ע"מ שיהיה לבנו לבד ולא יהא רשות לאביו במתנה זו, יאלץ ידי חובת מתנות לאביונים].

ע ק ב י

מקיים המצוה גם כשנותן לאביו קטן, כדכתבו האחרונים עיין בס' כף החיים (סי' תרצ"ד סק"ב).

אלא דלכארי גם אם נתנו לקטן ואינו מקפיד אם הקטן יתנו לאביו ג"כ יצא ידי חובת מתנות לאביונים, דסו"ס הרי הוא של הקטן והוא נותנו לאביו.

א) וכן כתב ג"כ בספר "תקון משה" ח"ב הל' פורים (דף צ"ג ע"ב מדפ"ס) והביא ראיה מהא דפסק בשו"ע (סי' תרצ"ד ס"ד) דבמקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו לעצמו ונותנם במקום שירצה, ולמה לא כתב שזיכה להם עכ"פ ע"י אחר כדי לקיים מצות מתנות לאביונים. אע"כ דאין זה מעלה ומוריד וכל שאינו מגיע ליד העני בפורים לא קיים מצות מתנות לאביונים. והעיר ע"ד שו"ת מהרי"א האו"ח (סי' ר"ז) דכתב בפשיטות דהיכי דזיכה ע"י אחר קיים מצות מתנות לאביונים: — מ"מ מדברי השר"ע שהביא התקון משה מוכח עכ"פ דמקיים בזה חלק מהמצוה, ויעוי"ש במ"ב (סק"ג).

שוב מצאתי למוח"ז הגאון רבי פנחס צימעטבוים זצ"ל ראב"ד דק"ק גרוו"ד בספרו דברי פנחס (סי' ל"ח), שהביא שם קושית הגאון בעל יריעות שלמה זצ"ל אדברי המחבר הנ"ל

עליהם שם חצי מטבע, דהא גם במקדש חוינו דאם יש עליו שם מטבע שלם י"ח, ואם כי דהתם בעינן שמטבע זו יהיה לה שוויות של חצי מטבע אחרת, מ"מ כדי לקיים המנהג סגי בהכי. א) ולכארי יל"ע בני"ד מהא דתנן בנדרים (ל"ה ע"א), ונפסק בשו"ע יו"ד (סי' רכ"א ס"ב), דהמודר הנאה מחבירו יכול לזון את בנו אע"פ שחייב במונוחיהו, חוינו מזה דאע"ג דכל מה ששייך להם, של אביהם הוא, מ"מ לא הוי כאילו נתן לו, וא"כ גם בני"ד אם יתן מתנה לבנו והוא מתהני בזה, ויקנה מאכלים, או אם יתן לו מיני מאכלים [דיוצאים בזה י"ח מתנות לאביונים כמבואר ברמב"ם הל' מגילה (פ"ב ה"ז)] דשפיר י"ח. ב) לכארי כוונת רבינו דגם בקטן הסמוך על שולחן אביו הדין הכי. דאם כי הרמ"א בחו"מ (שם) כתב: ואם נתנו מתנה לקטן הסמוך על שולחן אביו הרי הוא של אביו, אבל לא בבנו הגדול, כבר ביאר הסמ"ע (סק"ה) דדוקא בגדול איכא למימר דהנותן הקפיד להיות דוקא של הבן, משא"כ בנותן לבנו הקטן דמסתמא אינו משומר בידו וזלת דעת אביו השומרו ונתנו לקטן אדעתא דאבות עכ"ד, ולפי"ז היכי דמגלה דעתיה דלא יחא ליה שיהי לאביו בכה"ג לא הוי של אביו. — ובני"ד גבי מתנות לאביונים

ספר הגמוריות ג' ע'ג - חלק א. ע. כ. כ. ואל"ז זר"ל. חבון תגם ספר יונא"ט.

סימן תצא

א. אם החיוב לבסומי בפוריא הוא בתוך הסעודה או לאחר הסעודה.
ב. אם החיוב הוא דוקא ביין או גם במשקים אחרים.

ה' יש לדקדק בהא דאיתא במגילה (ז' ע"ב) אמר רבא חייב איניש לבסומי צפוריא עד ללא ידע בין ארור המן לצרוך מרדכי, דהיינו דלירך להיות מצוסס בסעודה, ולא אחר הסעודה, מדאמרין (שס) רבא ורבי זירא עבדו סעודה פורים צהדי הדדי, איבסוס, קם רבא שהעיה לרבי זירא, למחר צעי רחמי ופחייב, לשנה הצלה אמר ליה ניחוי מר ונעמיד סעודה פורים צהדי הדדי, אמר ליה לא כלל שעתא ושעתא מתרחיש ניכא, והלא היו יכולים לעשות הסעודה צהדי הדדי, ואחר הסעודה ישתכרו, אלא מוכה דלירך להצטוס בתוך הסעודה, והוא זכר לם דשמו בתוך הסעודה כדכתיב והמלך קם ממשתה היין, וקריו הסעודה על עס היין, והמלך היה כמבולבל כשכור בתוך הסעודה מהמתו.

והנה רש"י (שס) ד"ה לאבסומי, כתב להשתכר זיין, ומוכרח הוא, מודרכה שהע צאיבסומוחו לרי זירא. והרמב"ם צ"ה מגילה (פ"ג הט"ו) כתב ושהיה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו. וכן מחייב השכל, דכה כמעט א"א לשחות כ"כ עד ללא ידע בין ארור המן לצרוך מרדכי כפשוטו. וא"ל אליבא

דהרמב"ם דרכה ורבי זירא לא ראו לשחות רק לבסומי קאם, ולא ידעו כמה ישחו, ונשתכרו גם ממייעט היין ששחו, וחששו צשנה האחרת חולי לא ידעו גם עתה להזכר.

בספר מחיר יין על מגילת אסתר (ע"י י"ט) להרמ"א איתא דשיעור של חיוב לבסומי צפוריא הוא שיגיע למדרגה לשכרות של לוג, יפן כי אם ישתה רק יותר מלימודו ויכל צנקל צשכרותו לצוה לידי עצירות, ושיכור חייב צכל התורה כולה, לכן ישתה עד שיגיע לשכרותו של לוג ואז פטור על כל עצירות צשחורה.

יש לעיין מה יעשה צצרכת המזון, ולמה יבעל המזנה, דהרי אין יכול לצרך צשגעיט לשכרות של לוג. ואפילו אם נאמר שאין לירך פה לסעודה פורים, ויעיין צמג"א (סי' תרל"ה סק"ט), מ"מ הלא חייב צצרכת אחרונה, וצפרט שצצט מן היין, ולכמה פוסקים ז"ל על צצצפת המיניס חייב מה"ה צצצכת אחרונה. ואין לומר כיון דעוסק צצצלות חכמים, עוסק צצצלה פטור מן המזנה, דכה חייב צצצכת המזון וצצצכה אחרונה צצצר נחייב מיד קודם שהתחיל להשתכר. ודוחק לומר כיון שהמזנה הוא להשתכר בתוך הסעודה, א"כ חל עליו החיוב להשתכר עוד מקודם צצצחלת הסעודה, ומיד צצצחלת הסעודה, וצפרט צצצחלת השחיה עוסק צצצלות איבסומי.

ע"כ נלע"ד דרק לבסומי חייב בתוך הסעודה, אבל להשתכר חייב רק אחר הסעודה א, וכן מוכה צמג"א (סי' תרל"ה סק"ט) וז"ל: לכן י"ל דיצרך צצצניז תחלה וכו' יוגס שלא

ע ק ב ר

כשרוצה לזכות לעניים בסתם לענין שימצא ראשון, לא היה תולבע"ה. ומעתה במתנתה לאביונים שהוא מפריש מעות שלו וזוכה לעניים בסתם לעני הנמצא ראשון ולא עבור עני פרטי, בזה לא היה חב לאחרים, ושפיר יכול בעצמו לזכות להם בתורת הפקר, ומקיים בזה מצות מתנות לאביונים בזמנו, ואין צריך לזכות להם ע"י אחר עכ"ד ושפ"י.

[ובגוף איסתפקתא הנ"ל ראה מש"כ רבינו בח"ד חור"מ (סי' כ"ז) במי שזיכה לשכיר את שכרו ע"י אחר, דכתב רבינו ז"ל דאם תבעו ודאי לא יצא בזה, דהא כתיב כי אליו נוצא נפשו, ומה הועיל אם זיכה ע"י אחר. ולפ"ז ה"נ בני"ד אף דליכא תובעין, וכסברת רבינו לעיל.]

א) והטעם שמלבד חובת השכרות לאחר הסעודה, חייב לשחות גם בתוך הסעודה, הוא משום חובת שמהה בפורים, כדכתיב בקרא (אסתר ט' י"ט) "שמחה ומשתה", ושמחה היינו ביין כמשאחז"ל פסחים (ק"ט ע"א) אין שמחה אלא ביין. ומדהוסיף הפסוק "משתה", ילפינן דמלבד חיוב שתיית יין משום שמחה, איכא חיוב נוסף והוא מה שאחז"ל חייב איניש לבסומי בפוריא וכו', אשר לא מצאנו חיוב זה בשאר יו"ט שחייבים בשמחה. ואדרבה ברמב"ם הלי' יו"ט (פ"ו ה"כ) הוזכר שלא ישתכר בשאר יו"ט עיי"ש. ובאמת היה אפשר לומר דמדין שמחה חייב בשתיית יין כמש"כ, אך לצאת חיוב משתה לבסומי בפורי' וכו',

דבמקום שאין עניים יכול לעכב לעצמו ונותנם במקום שירצה, והלא אמרינן בגמ' גיטין (ל' ע"א) דהמלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני להיות מפרישין עליהן מחלקן, ושמואל מוקים לה במזכה ע"י אחר, הרי חוינן דיוצא מתנ"כ ולויה ומעשר עני במזכה ע"י אחר אע"ג דלא אתי לידיה, וא"כ ה"נ במתנות לאביונים אמאי לא יזכה ע"י אחר ומקיים בזה מתנות לאביונים בזמנו.

ותי' מוח"ז הגאון ז"ל עפימ"ש היריעות שלמה בעצמו ביו"ד (סי' ס"א) להקשות דלמש"כ רש"י ב"מ (י"א ע"ב) דלמ"ד טוה"נ אינו ממון הוי הפקר, א"כ אמאי מוקים בגמ' גיטין שם במזכה ע"י אחר, הא הבעה"ב יכול בעצמו לזכות להם, דהא משעה שהפריש את התרומה ומעשר הוי הפקר ואין לו אלא טוה"נ ואינו ממון, א"כ יכול הבעה"ב עצמו לאחר הפרשה לזכות להם מכח הפקר והוי כאתי לידיה. ותירץ דבעה"ב אינו יכול בעצמו לזכות להם מכח הפקר משום דהו תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים, כמו בלקט שכחה ופאה כמבואר בגמ' ב"מ (ט' ע"ב), אבל במזכה ע"י אחר לא הוי תולבע"ה דהא זכי רחמנא לבעה"ב שיכול ליתנו למי שירצה, אבל אם בעה"ב זוכה בעצמו להם מכח הפקר אמרינן דלא מצי, כיון דל"ה נותן, רק מצד הפקר זכה להם, הוי תולבע"ה. — ובוזה מיושב קושייתו הנ"ל בשלמא כשבעה"ב רוצה לזכות עבור איש פלוני ידוע הוי שפיר תולבע"ה, דומיא דהתם כנ"ל, אבל

76 בדין זכין לאדם שלא בפניו במשלוח מנות

יב. יש לדון אם אפשר לצאת חובת משלוח מנות ע"י שזיכה אחר בעבורו, מדין זכין לאדם שלא בפניו, והנה נודע דנחלקו התרוה"ד והקצוה"ח עפ"י דברי שאר ראשונים, בדין זכין לאדם שלא בפניו, דלתרוה"ד מהני אפי' שמפסיד בזכייתו ממון להזוכה, כגון שמפריש לו חלה מעיסתו וכדו', אך להקצוה"ח [פי' רמ"ג סק"ט], זכין לאדם וכו' אמרינן, אך זכין מאדם וכו' לא אמרינן, דהיינו שלא מהני הפרשת חלה מעיסתו של בעה"ב שלא מדעתו, ודוקא לזכות לאדם איזה חפץ, הוא דמהני בלא דעתו דזכות הוא לו, עיי"ש. וכאשר נבוא לנידון דידן, הנה אם נימא כהתרוה"ד, פשיטא דיכול ליקח מנות מביתו של חבירו ולשלוח עבורו משלוח מנות, מדין זכין לאדם שלא בפניו, והוי ממש דומיא דהפרשת חלה שהזכיר התרוה"ד דמהני, אמנם לשיטת הקצוה"ח דאין זכין לאדם כאשר ע"י הזכיה נוטלין ממנו, א"כ מהני רק כאשר מזכה לחבירו ע"י ששולח בעבורו מנות משלו, דהשתא מדין זכין מהני כיון שלא הפסידו כלום, דהא נטל משל עצמו.

אי בעינן "לכם" במשלוח מנות

יג. ברם יש להעיר, דכה"ג מהני רק מדין עבד כנעני בקידושין [1], דהא ככה"ג לא הפסיד הנותן כלום, כיון שזיכה חבירו בעבורו, ויש להסתפק שמא בעינן

"לכם" במשלוח מנות, דהיינו נתינה מממון שלו, דרק אם נאמר שא"צ אז יוכל להועיל משלוח מנות מדין עבד כנעני הנ"ל, ויהא שייך זכיה שלא בפניו במשלוח מנות לכו"ע, גם לשיטת הקצוה"ח. והוגד לי שבס' פסקי תשובה (ס"ט סי' ק"מ) מביא ג"כ להסתפק בזה, אי בעינן לכם במשלוח מנות, והביא הכרעת הגר"א מקאליש זצ"ל שדן גבי גזל נכרי, דקי"ל דלא מקרי לכם באתרוג, ומ"מ ס"ל דלמשלוח מנות יוצא בזה, עיי"ש בטעמיו. ונראה דלפי דבריו פשיטא דגם בנידו"ד מהני משלוח מנות מדין עבד כנעני, ועיין. אמנם נשאלתי ע"ז דלכאורה יש לדחות, דכל דין עבד כנעני הוא רק לפעול קנין וחלות, כמו התם לענין קידושין, ואינו שייך כלל לכאן, אולם יעויין בחידושי הגר"ח על הרמב"ם [פ"ג מלוה], שכתב דמכח דין עבד כנעני נחשב נתינתו לנתינת חבירו, והוא כעין דין שליחות, ולכן אינו שייך בנכרי דלאו בר שליחות הוא, אף שאינו ממש מדין שליחות, עיי"ש. ולפי"ז ה"נ כאן במשל"מ, שפיר יש לדון שייחשב נתינתו עבור חבירו כנתינת חבירו מדין עבד כנעני.

אי מהני למשלוח מנות מידי דלא חזי לנותן

יד. אמנם אף אי לא בעינן "לכם" במשלוח מנות, מ"מ אכתי יש להסתפק דשמא בההיא דזוכה לו מדין עבד כנעני, לא יהני במשלוח מנות מטעם

בא נתינה, אם הוא זה, אביי זה שגורם שיה נתינה, בנתינתו שום שהוא זה והנאת ממון ולכך לא חשיב ויני מאכל, ונתן במה זה משלוח ז"י, שס"ל ים משל"מ ז' לו הנאה ילכן כיון ו ביניהם ת וידידות, שנה אחרת פ לו הנאה בזה יד"ח. והני תבלין שלח ליה ממש, אלא י"ל דס"ל זמוסיף לו "ח משלוח נת כלי זמר ידי חובת צ"ע.

הרה"ק א ארובה מוכני. בכבן אי"ת

המשנה למלך ה' תמידין (פ' י') דס"ל דמותר לנסך המים בלילה קודם התמיד וכן פסק גם הרמב"ם שם הרי דס"ל להלכה ג"כ דנסוך המים היא מצו' בפני עצמה לענין לנסך

בלילה וא"כ ה"ה ג"כ שיפסלו בלינה בקדוש כלי לבד ושצריך לנסך גם בלא תמיד.⁵⁹ כנלענ"ד הקטן יעקב.

סימן מד

כ"ה אלטאנא, יום ג כ"ח מרחשון תרכ"ד לפ"ק. **הרמ"א** בא"ח סי' תרצ"ה כתב השולח מנות לחבירו והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו יצא וכדרכי משה כתב כן בשם מהר"י ברין והפרי חדש כתב על זה תימא דזה מניין לו ובקרבן נתנאל תירץ שיצא לו ממה דאמרינן נדרים (דף ס"ג) האומר לחבירו קונם אם אין אתה בא ונטל לבנך כור א' של חטין ושתי חביות של יין ה"ז יכול להפר נדרו שלא ע"פ חכם ויאמר לו כלום אמרת אלא מפני כבודי זהו כבודי וכתב הרשב"א הטעם שאפילו ה"י מקבל ממנו ה"י יכול להחזיר לו והאי טעמא שייך גם במשלוח מנות עכ"ד ולענ"ד קשה דא"כ גם במתנות לאבינונים אם רצה ליתן לעני והוא אינו רוצה לקבל יצא ולמה כתב הרמ"א רק לענין משלוח מנות כן גם כבר העיר בשו"ת חתם סופר א"ח סי' קצ"ו דתלוי זה כב' טעמים של משלוח מנות אם הטעם כמו שכתב המנות הלוי⁶⁰ להראות חבה וריעות דלפ"ז י"ל דיצא בשלוח דהראה חבתו אבל לטעם שכתב התרומת הדשן דאולי לא יספיק לו סעודתו והוא מסייעו לא שייך זה ולענ"ד טעם המהר"י ברין ורמ"א כמו שכתוב ומשלוח מנות ולא כתיב ונתן מנות כמו דכתיב ומתנות לאבינונים דלשון נתינה שייך גבי מנות כדכתיב ונתן לפנינה וגו' מנות ולחנה יתן

מנה אחת אפים מזה נראה דלא הקפיד הכתוב אלא על השילוח דהיינו שיוצא מן המשלח אבל מתנה לא אקרי רק מה שבא מיד הנותן ליד המקבל דוק אם בא לידו נקרא מתנה ולכן אם העני אינו רוצה לקבל לא יצא ידי מתנות לאבינונים אפילו אם מועיל לענין נדר לומר הרי הוא כאלו התקבלתי כיון דלא קיים כאן מצות הכתוב ויכול לקיים בעני אחר אבל כאן דכתיב ומשלוח מנות דאין זה רק מצות שילוח משלוח יצא. ובהכי ניחא לי מה שנסתפקתי מי שמביא בעצמו מנות ונותן לחבירו אם יצא ידי ומשלוח מנות דאנן אמרינן שלוחו של אדם כמותו אבל אפכא לא מצאנו שיהא הוא כשלוחו וכיון דהכא כתיב ומשלוח מנות נימא דדוקא בעינן ע"י שליחות אבל על ידי נתינה לא ותמתי שלא ראיתי לפוסקים שהעירו על זה אבל לפי מה שכתבתי י"ל כיון דב' טעמים דשילוח מנות שכתבתי לעיל שייכים גם בנותן הוא בעצמו ליד חבירו לכן יוצא גם בנתינה ומה דכתיב לשון שליחות הוא להורות דבשילוח לבד יצא אפילו אין חבירו רוצה לקבל ולכן לא הזכירו הפוסקים איסור נתינה ומכ"מ אולי לכתחלה טוב יותר לשלוח המנות ע"י אחר⁶¹ כנלענ"ד

הקטן יעקב.

סימן מה

כ"ה אלטאנא, יום ג' י"א אדר ראשון תר"ח לפ"ק. **ראיתי** לחקור חקירה אחת הנוגעת לאיסור כרת הנהגה גם בזמן הזה — שלא ראיתי לאחד מן הראשונים ומן האחרונים שעמד בה — דהיינו באיסור המעלה קדשים בחוץ מהו האיסור אם העלאה על המזבח או הקטרה על האש או שניהם יחד באופן שאם אחד העלה על המזבח

בלא אש ואחד הביא את האש מי הוא החייב או אם שניהם פטורים ולכאורה ה"י נראה כיון דקפידת הכתוב להעלות בפנים ולא בחוץ א"כ לא נקרא העלאה רק דומיא דבפנים שהיא העלאה על האש על המזבח אבל העלאה בלא אש לאו העלאה היא וכ"כ גם הרא"ה בספר החינוך⁶² המעלה בחוץ פ"י שריפה באש עכ"ל ומכ"מ

59. חקירה זו ערוכה. הוא להאגב עוננו בע"ל לסוכה דף ג' ע"א (בספר דף צ"ז טור ב') ד"ה שם בא"ד וי"ל דאי דבאותן מועיל קדוש כלי, שם נסתפק רבנו בניסוך המים בחג אי דינו כנסכים הבאים עם הזבח או כנסכים הבאים בפני עצמן ע"ש שהאר"ך בנוון. עיין הגר"ד מצגר לעיין ריטב"א יומא כד ע"כ ומנחת חנוך קי"ח. ⁶⁰ על הפסוק על כן היהודים הפרוים (אסתר ט, ט). ⁶¹ אכן עיין ביד הלוי או"ח סי' קי"ח שבי' באופן אחר מרבנו ואם יש את נפשך להרחיב מיתר הכמתך עיין בשו"ת מהר"י אסאד או"ח רז, וביפה ללכ או"ח תרצה סק"יט. וספר "המקנה"

להגר"א זוטמן סופר ח"ב כלל כג פרט ד', ובדבר אברהם ח"א סי' יב אות ד'. ובשו"ת מהר"ץ דושינסקיא סי' ד' מח"ב, וכן הובא פסק רבנו להלכה כמשנה ברורה סימן תרצה ס"ק י"ח עיין בשו"ת שלמת חיים להגר"ח זוננפלד (ב"ב חשמ"ב) סי' רע"ו וספר המקנה הנ"ל הביא מהלקוטי חבר בן חיים דף ל"ו שהגאון רע"א נסתפק אי יוצא בשילוח ע"י נכרי והח"ס השיבו שאילו היה מצוה להוביל בעצמו אלא דבשליח יוצא משום שלוחו של אדם כמותו אז היה שייך דין שליחות אמנם מאחר שהמצוה הוא משלוח דווקא א"כ מצי' לשלוח אפילו ע"י גוי, עכ"ל. ⁶² הוא במצוה תל"ט.

הרב"ל ר' יצחק זלמן שנייד
הוצאת ספר ירושלים
לשון חזקת אי יגוב גפמן בענין

הנותן אשר לענין דבאח חייב העציני ההבע הבערו ההבע לא חי דלפ"ז כגון ואיכא העלה והיאך רש"י נגד ע היאך שחוט ה"י דבהע' בעצמ העציני שאחר דוקא נראה לחתני שווער על ד ל והיא ו המשפ' בהייש יש חט אשי ודן וס

משום דזריזין מקדימין למצוות ומשום ברכת שהחיינו, עוי"ל המעיקר ההלכה כבר יוצאים מצות מתנל"א במעות מהצית השקל שנתנו בערב כניסת יום הפורים (או בבוקר) וכמו כן על פי רוב בכל בתי מדרשים מקבצים העניים בבוקר בעת תפלת שחרית.

סימן קצ"ז

שאלה - אי מהני שבפורים יזכה מעות מתנות לאביונים לעני מסויים אף שבפועל לא יגיע לידו עד לאחר פורים.

ואי מהני במה שנותן בפורים לגבאי צדקה (שידו כיד העניים) כשהוא יחלקם להעניים רק לאחר הפורים.

תשובה - נחלקו הפוסקים בזה, ולכו"ע אם יודיע זאת להעני (ע"י אמצעות טעלעפאן וכדומה) יוצא בכה"ג. בס' חמדת אריה (לבעמח"ס מתא ירושלים, סופ"ח) אהא דמבואר בשו"ע (תרצ"ד ס"ד) דבמקום שאין עניים בפורים אזי יכול לעכב מעות פורים לעצמו ונותנם אח"כ במקום שירצה [ע' בחי"א (קנה-כה) שהכוונה שיעכב מעות פורים עד שיבואו עניים] כתב ע"ז דמ"מ אם מכיר איזה עני חשוב יכול לזכותו לו ביום הפורים ועי"כ קיים מצות מתנות לאביונים בפורים, וכן יוצא מדברי בעל ידיעות שלמה המובא בשו"ת שיח יצחק (ווייס, סי' שע"ט) שנתקשה ע"ד הרמ"א הנ"ל למה לא יזכה להם (ולמה יעכבם לעצמו), ומשמע מדבריהם דיוצא אף אם אין העני יודע מזה בפורים, אבל באמת מביא שם משם הגה"צ מפאקש ז"ל דלא מהני הזיכוי שיקיים מצות מתנל"א, משום דעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה עבור מתנותיהם [ועיי"ש מה שכ' בביאור דברי ביאור הגר"א על דין הנ"ל שציין לגמ' מס' חולין (דף קלד:)], ונראה ביאור דבריו שס"ל שהיות שממילא לא קיים בזה מצות מתנל"א שוב יכול לעכבם לעצמו על מנת לחלקם במקום שירצה, ועיי"ש אי מצות מתנל"א הוא מצות צדקה גרידא יעו"ש, מיהו אפשר לומר דהרמ"א מודה לסברת החמדת אריה אלא דס"ל להרמ"א דלא הטריחיהו בכך, או משום דמסתבר דאף את"ל דיוצא אם זיכה לאיזה עני היינו רק כשזיכה לעני ידוע ומסויים שזכה בו ממש, וזה אינו כדאי לעשות לזכות לעני מסויים (ידוע) שאינו בעירו שאולי אח"כ לא יודמן לידו עני הזה ונמצא שיצטרך לשמור המעות זמן זמנים עד שיודמן לפניו (או שמיידי ממי שאינו יודע עכשיו מעני מסויים)..

שו"ר שכבר נחלקו בזה שבשו"ת מהרי"א אסאר (סי' ר"ז סוד"ה ועתה) כ' דהמזכה לעני בפורים יצא (דזכין לאדם שלא בפניו וכאילו הזוכה הוא שליח לקבלה של האביון המקבל) ומוכח דהיינו אף כשלא ידע מזה העני בפורים כלל [ומה שכתב בשו"ת שרגא המאיר (ח"ג סי' קי"ג) דאף למהרי"א בעינן שידע מזה המקבל דטעם המצוה שיהי' שמחה לתקבל, המעיין בדבריו שם מוכח דליתא], ובשו"ת חלקת השדה (הגרמ"ח בשו"ת פרי השדה ח"ד סי' ד') כ' יותר דמתנות לאביונים יוצא כשמפריש בפורים אף שלא יגיע כלל ליד המקבל בפורים (רק אח"כ) אף בלא זכיה (על כן לא ישלח לו קודם פורים רק יפריש בערו בפורים)

שו"ר מקדש ישראל - פורים

הרב"ק ל' ישראל פורים מוצאנזס א"ח

יעו"ש [אבל למהרי"א הנ"ל הפרשה גרידא לא מהני אא"כ מזכהו להעני בפורים, שכתב שם שאם נתנם על הכי דואר בפורים ומגיעים ליד המקבלים אחר פורים לא יצא ידי חובת המצוה].

אבל בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ג סי' מ"ז) כ' דלא יצא כיון שענין מתנל"א שיהי' לו במה לשמוח בפורים [נראה כוונתו אף דודאי אין ענין מתנל"א משום סעודת פורים דהא כתבו הפוסקים דיוצא ידי"ח מתנל"א אף במעות, ואילו מצות משל"מ אינו יוצא במעות רק במאכלים כיון שענינו משום סעודת פורים כמו שכ' הלבוש (סי' תרצ"ה) והתרה"ד (סי' ק"א), מ"מ ס"ל דענין מתנל"א הוא שישמח העני בפורים במתנות שמקבל (שיהי' לו לתועלתו ולצרכיו אחר הפורים), ויש להוסיף על פי מה שחידש בס' מועדים וזמנים (ח"א סי' י"ב) דאינו מקיים מצות צדקה ע"י שמזכהו לעני, דלא חשיב צדקה עד שיבוא לידו באופן שיכול ליהנות ממנו.

מיהו אולי אם יודיע לו זאת להעני בפורים עצמו (שזה אפשרי היום ע"י אמצעות הטלעפאון) י"ל שכ"ע מודה שיוצא, דלאחר שיודע העני שזיכו לו יכול הוא (במקומו) ללוות מעות כנגדו ולשמוח בפורים (ביודעו שיהיה לו ממה לפדוע).

ויש לדייק נמי כן (שלא יצא) מדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' מגילה הי"ז) שכ' שמוטב להרבות במתנל"א מלהרבות במשלח"מ שאין "שמחה" גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים וכו' עכ"ל, משמע שגם מצות מתנל"א הוא ממצות שמחת היום כדי לשמח את לב העניים, ויש לדמותו ג"כ למה שאחז"ל אם אתה "משמח" את שלי... אני "משמח" את שלך... ועל כן כשתקנו חז"ל לשמוח בפורים תקנו נמי לשמח את העניים כדי שע"כ יהיה שמחתו בשלימות (שלא שייך שמחה בלי סיוע מאת הקב"ה) ולפי זה בעינן שהעני ידע מזה כדי שיהיה לו עם מה לשמוח [ואף דמבואר בפוסקים דמתנל"א יוצא בממון וכמו כן יוצא אף שיתן לו רגע אחד לפני שתשקע החמה אף שתו לא יוכל ליהנות ממנו בעיצומו של יום הפורים י"ל דעיקר מצות מתנל"א לשמוח בפורים ביודעו שיהיה לו מה לאכול או ללבוש למחר].

ולהנ"ל נראה שאם מזכה לעני שאינו בעירו שיצלצל איליו בפורים ויודיעו שזיכה לו (אם לא יתבייש מכך) או שהגבאי צדקה יעשה כך, ואז יוצא בזה הנותן, וחכם אחד העיר שבמה שיודיעו בפורים שזיכה לו ע"כ יוכל לשמוח ולהרבות יותר בסעודת פורים ביודעו שיגיע לו המעות לכסות את דמי ההוצאות עשו"ת ויען דוד (ווייס, ח"א).

סימן קצ"ח

שאלה - אי אשה חייבת במתנות לאביונים (ואי דומה למשלח"מ שלאיזה פוסקים פטורה).

תשובה - חייבות, ובאשה נשואה מן הראוי שהבעל יתן לה קצת מעות

שתחלק לצדקה. הנה הרמ"א (סי' תר"ב) כ' במצות משלח"מ, והמג"א העיר דל' משלח גם בשבילה (ובמק"א כתבנו כוונתו שהבעל שולח בשם כל המשפחה וגם מי משא"כ במתנות לאביונים (שאין הדרך בביהכ"נ כשמוצא עניים ואינו מכון לית המצוה, ובאמת שלא ראינו ולא שמענו ש לפטור אשה ממשלח"מ דומה למה שכ' בשבילו שום מאכל פטור ממשלח"מ (והי' לא שייך בנוגע מתנל"א שעיקרו אינו בנ

ואין לומר ראשה הלא אין לה מעור שבחור שאין לו מעות כלל י"ל שפטור מחוייבת (אם היה לה ממון, וכגון אשה ג' רמיא על בעלה ליתן לה כסף שתוכל ל וליתן לה שאר כל צרכיה [ואולי בכלל א' מצות היום משום פרסומי ניסא, כמו שנ הרבר משמע דלא שנא איש ולא שנא ליתן מתנל"א כמו שחייב בד' כוסות ו הפתחים כל מה שקנתה אשה קנה בעלה רכל כבודה בת מלך פנימה, ובאחרונים בכלל המהדרין שמדליקין נר לכל אחד הבית "מבחוץ", וע"ע מזה בדברינו ב דלקיים מצות מתנות לאביונים סגי במר דמותרת אשה ליתן מתנה מועטת לצדקו דאף זה רק כשנותנת על חשבון בעלה, לזכותה, ועיין בדברינו בשו"ת ויברך דו

והנה הפר"ח חולק על הרמ"א שאשו "איש" לרעהו, דרשינן איש ולא אשה (ו וי"ו החיבור), ובשו"ת שבות יעקב (ח"א לבין מתנל"א שקיי"ל שאשה מותרת ל' שלא הבנתי טענתו דהתם משום שניו מקיים בזה מצות צדקה שהרי נותנת ו ממעותיו לעצמה כדי שתוכל לקיים כ דקיי"ל דניח"ל לאדם לקיים מצוה ב דנמצא שהלה מקיים המצוה בחפץ שג

שראיתי להשוות אף רין משלח"מ לדין צדקה הנ"ל, דכמו דבצדקה כ' השבות יעקב שהבעל מסכים שתתן מן ממונו מתנה מועטת מאחר שהוא מצוה, כמו"כ נמי הוא מסכים שתטול מתנה מועטת מממונו כדי לקיים מצות משלח"מ, ובהנ"ל זה אינו דמיון כלל, מאחר שאין המצוה מתייחס איליו כלל, א"כ שוב נימא שאף במתנל"א פטורה, מיהו הסכמת רוח"פ כהרמ"א שאשה חייבת במצות מתנל"א ובמצות משלח"מ, וכ"ה בשו"ת היכלי שן (קלעצק, מהדורת"ל סי' ז') דנשים חייבות לקיים מצות מתנות לאביונים.

וראיתי דבר חידוש בס' ערוה"ש (ס"ב) שלאחר שכ' דגם נשים חייבות במצוה זו (דבכל מצוות פורים חייבות נשים כמו אנשים) כ' דמ"מ איש ואשתו שניהם ביחד יוצאים בשני מתנות "דכגוף אחד הן", אבל בנו ובתו הסמוכים על שולחנו חייבים ליתן בפני עצמם עיי"ש, פי' שאחז"ל שאשתו כגופו, וצ"ע דהכי אם הבעל אכל מצה יצאה גם האשה בזה, ולא נאמרה אשתו כגופו ככה"ג (וע' בדבריניו בס' רמ"ב שכתבנו לצדד ראי' יוצא מצות משלח"מ במה שנותן לאשתו, ולא אמרינן ראשתו כגופו) [ואגב צ"ע דאילו אצל מצות משלח"מ כ' בערוה"ש (תרצה-יה) דאפילו אשה שיש לה בעל אינה נפטרת בשל בעלה דזה מצוה דרמי עליה (ונשים רידן נזהרות ושולחין מנות), ולמה שם לא פטר אותה מהאי טעמא ראשתו כגופו].

אמנם להטעם במה שאין נשים משלחות לעצמו משלח"מ משום שהאשה יוצאת משלח"מ בשל בעלה (וע' בדבריניו להלן בס' רס"ז-רס"ז) יש לומר דגם בזה יוצאת בנתינת בעלה כשיכוון ליתן בשבילה..

שו"ר בס' יסוד ושורש העבודה שיראה שגם אשתו תקיים מתנות לאביונים, וכ"ה בסידור היעב"ץ במוסגר (אבל אולי איננו מהיעב"ץ).

סימן קצ"ט

76 שאלה - את"ל דמחוייבת מהו אם זיכה מעות לאשתו ע"י אחר ונתנו לעני בשבילה (ואשתו לא ידעה מזה) אי יצאה.

תשובה - מהני. אף שבס' רע"א כתבנו דבכה"ג לגבי מצות משלח"מ לא מהני, דבעינן שיהיה בדרך ובאופן שמביא לירי ריעות, אבל לכאורה במצות מתנל"א שאינו לשם ריעות יתכן לומר שמהני אף בלא ידיעתו או ידיעתה כלל.

מיהו לכאורה לא שייך מצוה שלא בידיעה, ואף למ"ד מצות אין צריכות כוונה (במצוה דרבנן) אולי עכ"פ בעינן שידע מעשה המצוה [וע' כזה בשו"ת אבני נזר (אר"ה ח"א סי' מ') ושו"ת ארץ צבי (סי' פ"ו)].

וידידי הגרש"ז בערנבלוט שליט"א העיר די"ל דיוצאת מצוה זו בלא ידיעה רומה להמבואר בגמ' דמי שנפל ממנו מעות ומצאו עני נחשב לצדקה לבעליו מאחר שנתנה ממנו עני, וכע"ז נמי כ' תוס' ר"ה רבצדקה מהני אף שלא לשמה, מיהו באמת שם י"ל דלא קיים

מצות צדקה ממש (בשלימות) אלא שיש י שו"ר בס' ארחות רבינו (ח"ג עניני פ מעות ע"י אחר עבור אשתו ובתו האלכ לומר שבעד אשתו אי"צ לזכות בשביל עיי"ש [אולי מפני שכותבים בשטר תנא במה זכתה וע' בדבריניו בשו"ת ויברך שהודיעים מקודם שהוא יתן בשבילם.

וכעת נתתי אל לבי לעיין דלכאורה אח"כ ליתנהו לעניים בעד מי שזכה בו נעשה שלו לגמרי לכל דבר והנוטל ממ לזכותו לו על תנאי שיוכל אח"כ ליתנד בטל המתנה, וממילא דשוב יכול לזכו ליה זכיה גמורה בשבילו, וזכין לו לארנ

ולאידך גיסא מסופקני מהו בלא זיכו ומתנות לאביונים שזה הוא נותן במקוב בתו פלונית אי מהני (אפילו כשודיעו בשבילם ובמקומן מהני (וע' בדבריניו בו אשתו יצאתה בזה אף שלא קנתה מתחי עם מצוה זו, והכי יכול אדם למסור מצ זו במקומך, ולא דמי כל כך למשלוח נ כן שפיר יש מקום לומר שאם שולח משא"כ צדקה שבעלמא מצוה בפני ע ובשביל איש אחר, וצ"ע, ולפי מה ש מתנל"א שורשו הוא פרט ממצות צדקו עניים גרידא) ושעל כן אינו יוצא ממי יעו"ב, ולפי זה מסתבר שלא מהני ב דבעינן שהמתנל"א יהיה משלו.

שאלה - בחור (או בתול לאביונים. עני אי מחוייב לקיים מצות ו

מצות צדקה ממש (בשלימות) אלא שיש לו שכר מאחר שמחמתיה בא הנאה להעני.

ש"ר בס' ארחות רבינו (ח"ג עניני פורים ע' מ"ו) שבעל קהלות יעקב ז"ל היה מזכה מעות ע"י אחר עבור אשתו ובתו האלמנה ונותנם בשבילם מתנל"א, והוסיף שיש סברא לומר שבעד אשתו אי"צ לזכות בשבילה (ויכול ליתן ככה בעדה) שהיא כשותף בנכסיו עיי"ש [אולי מפני שכותבים בשטר תנאים "וישלטון בנכסיהון שוה בשוה", אבל לכאורה במה זכתה וע' בדברינו בשו"ת ויברך דוד (ח"ב סי' קכ"ז) שהארכנו בזה] מיהו יתכן שהודיעם מקודם שהוא יתן בשבילם.

וכעת נתתי אל לבי לעיין דלכאורה אם זיכה מעות לאיש מסויים אולי שוב אסור לו אח"כ ליתנהו לעניים בעד מי שזכה בו מבלי ידיעתו של מי שזכה בו, שהרי משזכה בו נעשה שלו לגמרי לכל דבר והנוטל ממנו בלא רשותו הוי ליה גזל גמור בידו, אלא שיכול לזכותו לו על תנאי שיוכל אח"כ ליתנהו לצדקה לעניים בעדו (בעד מי שזכה בו) ובלא"ה בטל המתנה, וממילא דשוב יכול לזכותו לו וליתנהו לעניים בתורת צדקה במקומו, דהוי ליה זכיה גמורה בשבילו, וזכין לו לאדם שלא בפניו, ודוק.

*

ולאידך גיסא מסופקני מהו בלא זיכוי כשסתם יכוון (או יאמר להדיא) בעת חלוקת צדקה ומתנות לאביונים שזה הוא נותן במקום אשתו וזה הוא נותן במקום בתו פלונית וזה במקום בתו פלונית אי מהני (אפילו כשיודיעם שהוא עתיד לעשות כן) אי אמרינן דמאחר שנתן בשבילם ובמקומן מהני (וע' בדברינו בס' רס"ו שכתבנו לצדד דאיש המשלח משלח"מ בעד אשתו יצאתה בזה אף שלא קנתה מתחילה המנות) או"ד סוכ"ס במה איפה יש להלה שייכית עם מצוה זו, והכי יכול ארם למסור מצוה שהוא מקיים לאחרינא, לומר שהנני עושה מצוה זו במקומך, ולא דמי כל כך למשלוח מנות שאי לאו האי יומא דקגרים לאו מצוה הוא, על כן שפיר יש מקום לומר שאם שולח זה במקום אשתו או בתו פלונית וכו' דעלתה להם, משא"כ צדקה שבעלמא מצוה בפני עצמו הוא לא מצינו שיוכל ארם לקיים מצוה במקום ובשביל איש אחר, וצ"ע, ולפי מה שכ' בתשו' כ"ס (סי' קל"ט) שיוצא ממהרי"ל שמצות מתנל"א שורשו הוא פרט ממצות צדקה להרבות בצדקה ביום זה, (ולא סגי במה שמשמח לב עניים גרידא) ושעל כן אינו יוצא ממצות מעשר, שצדקה אם לא נתן משלו לא נתן צדקה יעו"ב, ולפי זה מסתבר שלא מהני בכה"ג כלל, וכן עשו"ת להורות נתן (ח"ב סי' ג"ד) דבעינן שהמתנל"א יהיה משלו.

סימן ר'

שאלה - בחור (או בתולה) שאין לו כלל מעות אי חייב במתנות לאביונים.
עני אי מחוייב לקיים מצות מתנות לאביונים.

ות יעקב שהבעל
ג מסכים שתטול
לל, מאחר שאין
הסכמת רזה"פ
בלי שן (קלעצק,

מצוה זו (דרכל
ד יוצאים בשני
תן בפני עצמם
גם האשה בזה,
זיש יוצא מצות
ילו אצל מצות
של בעלה דזה
ה מהאי טעמא

יצאת משלח"מ
בנתינת בעלה

וכ"ה בסידור

אחר ונתנו

מ לא מהני,
ז שאינו לשם

זונה (במצוה
"או"ח ח"א

ידיעה דומה
שנהנה ממנו
ל ולא קיים

משמנים ושנו
לממה שקבע
לח"מ הוא חלק

בשבת מתי יש
סעודת פורים,
א בער"ש בזמן
להחזו"א אינו
החזו"א מודה

נו יוצא מצות
אות ג' שאין
יאכילה.

מתנות אי הכל
בה מיני מנות

משלח"מ אלא
באכילת בשר
אנשים בראוי
כן נמי לגבי
במיני בגדים
עריפי לשלוח
כל ריצא, דלא
אלא יוצא בכל
יוצא בגדים
יוצא בבגדים

כך זה מצוי
גל פי רוב

תשובה - רשאי. לפי מה שכתבו האחרונים דמותר לשלוח ע"י קטן דלא בעינן בזה דין שליחות (דנאמר אין שליחות לקטן) מאחר שהתורה גילה לנו להדיא שתעשה המצוה ע"י שליח כדכ' ומשלוח (מנות) ולא בעינן שיעשנו בעצמו (או ע"י שלוחו שהוא כמותו) וכמו שכ' בחי' ח"ס (עמ"ס גיטין דף כב: וכו') דבר אברהם (ח"א סי' י"ג אות ד'), ממילא שסברא זה עצמו מהני גם לענין עכו"ם וכדיוצא מהח"ס שם, וכן הביא נמי בס' אר"ח משם הח"ס משם ספר לקוטי חבר בן חיים [וע' בהגהות הגר"י שטערן ז"ל לשו"ת כ"ס (אה"ע סי' י"ט) מה שכתב על דברי הח"ס, ועשו"ת משיב דברים (סי' ה')], וכ"כ בשו"ת מהרי"א (אסאד, סי' ר"ד ר"ז) שמעשים בכל יום דמשלחין ע"י קטנים וגם ע"י עכו"ם ע"י דואר יצא, וכ"כ בשו"ת בית שערים (סי' שפ"א) וכ"כ בשו"ת חלקת יעקב (ח"א סי' ק"ג) דמותר לשלוח משל"מ ע"י עכו"ם.

אבל אולי לכתחילה עדיף לשלוח ע"י ישראל, והוא לפי מה שכתב בשו"ת בנין ציון (סי' מ"ד) בדיונו אי עדיף ליתן משלח"מ בעצמו או לשלוח ע"י שליח, דע"י שליח עדיף שאז כשיחזור המקבל לשלוח למשלחו גם יתן מתנת יד להשליח, שעל פי רוב השלוחים שמשלחים על ידם משלח"מ הם עניים שמצפים שיתנו בידם מתנה כשנעשין שלוחיהן בחזרתן, וא"כ מצוה גוררת מצוה שיקיים תרתי משלח"מ ומתנות לאביונים יעו"ש, וזה לא שייך בשליח גוי, מיהו בזמנינו אינו מצוי כל כך לשלוח משלח"מ ע"י שליחים זרים (עניים) ועל פי רוב שולחים ע"י בניו הקטנים, שבלא"ה הם אינם בגדר עניים [מיהו י"ל סברא דאף בנתינת ממון לבנים קטנים (אף בני עשירים) מקיים סרך מצוה, והוא על פי המבואר במס' ביצה (דף טז.) הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו פרש"י שמתוך כך ידעו אביו ואמו שהוא אוהבם ותרבה חבה וריעות בישראל, מיהו זה לא שייך כל כך הכא דהא ממילא מיירי מריעים שמשלחים משל"מ זה לזה].

סימן רל"ד

71 שאלה - אי צריכין לשלוח המשלח"מ דוקא ע"י שליח או יכול ליתנו לו בעצמו.

תשובה - י"א שעדיף ע"י שליח, מלבד כשהוא יותר בדרך כבוד או ריעות כשמביאו בעצמו, אבל יש סברא דדאף לכתחלה מביאו בעצמו. כבר נסתפק בזה בשו"ת בנין ציון (סי' מ"ד) ומקום הספק היות דכתיב "ומשלוח" מנות אי שלרעהו אולי בעינן דוקא ע"י שליח יעו"ש, והובא ג"כ במ"ב (סי' תרצ"ה סק"ח), וא"כ לכאורה כיון דמצות משלח"מ הוא מדברי קבלה היה ראוי להחמיר בדבר, כמו שכתבו הרבה אחרונים (ובפמ"ג) דדברי קבלה כדברי תורה דספיקו להחמיר, מיהו למעשה מסיק שם בב"צ דיוצא ע"י עצמו [ומה דכתיב ומשלוח להורות שיצא אף אם לא רצה חבירו לקבלו], ובאמת שכן יוצא להדיא מרש"י (מגילה דף ז: גבי הא דמחלפי סעודתייהו לא בעינן "שילוח" לעיכובא.

אלא שכתב שם בבנין ציון שאולי לכתחילה טוב יותר לשלוח ע"י אחר כפי פשוטות לשון הפסוק וכמשמעות הפוסקים דצריך ע"י שליח עיי"ש [אולי כוונתו מלשון השו"ע (סי' תרצ"ה) שכתוב דחייב "לשלוח" לחבירו ב' מנות] והסכים עמו בס' יפה ללב (ח"ב עשו"ע סי' תרפ"ה), וכן בשו"ת מהרי"א אסאד (סי' ר"ז) נוטה (בלשון אי נמי) שעדיף ומצוה לשלוח ע"י שליח דייקא שהוא יותר דרך כבוד ומקרב הלבבות לאהבת ריעים יעו"ב, וכ"כ בשו"ת בית ישראל (הורוביטץ, מאוהעל, האו"ח סי' פ"ט) שיותר טוב לשלוח משלח"מ ע"י שלוחים דאז אושא מילתא טפי ופרסומי ניסא (ובפרט כששולח. ע"י שליח עני ודרך הנשלח לתת מעות להשליח (העני)), וע' נמי בשו"ת בית שערים (סי' שפ"א) שכ' בתוה"ד דעיקר המצוה הוא לשלוח ע"י אחרים, ונהי נמי שיוצא בנותן בעצמו מיד ליד, מ"מ עיקר המצוה לא נתקן כך יעו"ש, וכן ראיתי בשו"ת שאלת שלמה (ווערטהיימער, ח"ב סי' פ"ב) שאף שיוצא מצות משלוח מנות אף כשמביאו בעצמו, מ"מ אולי יש יותר מצוה לשלוח ע"י שליח שבכה"ג יש יותר כבוד להנשלח "שמתכבד גם על ידי השליח" (פי' שהשליח מבחין חשיבותו שהלה נתן דעתו ללשוה לו) אלא שסברא זו שייכה רק כששולח לו ע"י שליח מבוגר, לא כששולחו איליו ע"י תינוק או תינוקות (כמנהג העולם).

וכעין סברת המהרי"א הנ"ל כ' בשו"ת דברי יואל (חיו"ד סי' ס"ד) די"ל דניכר יותר ריעות כשאינו לפניו ושולח לו ע"י שליח שזהו את זכרון שרעתו עליו וזוכרהו [אבל אם הוא ממילא לפניו ונותן לו אינו ניכר אהבתו כי לא זכרו עד שראהו עיי"ש (ועל פי זה מצדד שם לענין הרחקות גדה שאם היא לפניו מותר לו לשלוח לה כוס של ברכה ולא אסרו רק לשלוח לה כשאינה לפניו שאז ניכר שרעתו עליה משא"כ כשהיא לפניו אדרבה מאחר שאינו נותנה לה בעצמה רק משלח לה ע"י אחר יש הכירא יעו"ב, אלא שלפי דברי מרן בעל דברי יואל ז"ל נראה דלא אימעט לענין משלוח מנות ליתן בעצמו לכתחלה רק שלא יתן לריעיו המזרמנים לפניו רק ישלח להם במיוחד, אבל איה"נ אם הוא בכבודו ובעצמו מטריח עצמו לילך לבית ריעו להביא לו המנות אין שום סרך קפידא, אדרבה ההיפך י"ל ריש בזה יותר את ריעות מאחר שטרח את גופו לבוא אצלו ולהביא לו ולא הביט על טירחה דגופו זה סימן יותר שרעתו עליו כמובן [וכש"כ שאין שום ענין לפי זה לאחר שבא לבית ריעו או בני משפחתו לרקדקק שלא ימסור בעצמו המשלח"מ רק לבקש שם מאיש אחר שהוא ימסור את המשלח"מ להנשלה, כמו שראיתי קצת עושין, אדרבה יש בזה קצת את בזיון במה שאינו רוצה לימסרנו לו בעצמו], וכעין זה ראיתי בשו"ת שלמת חיים (להגרי"ח זוננפעלד זצ"ל, סי' רע"ו) דלשון שלוח לאו דוקא, אלא ה"ה שיכול להביאו בעצמו, אדרבה סיים דאם יודע שיעשה בזה נחת רוח יותר לרעהו כשיביאנו לו בעצמו תבוא עליו ברכה יעו"ב, ולפי הנ"ל שוב י"ל דשייך בזה מצוה בו יותר מבשלוחו דמה שהרגיש הפסוק ומשלוח מנות, לאו לאשמעינן דסגי ע"י שליח לכתחלה, רק שדרך המובהר לשלוח לריעו כשאינו לפניו לא ליתן לריעו שנזרמן לפניו, גם בדברי מהרי"א הנ"ל יש מקום לומר כחילוקינו הנ"ל.

שו"ר בס' אשל אברהם (בוטשאטש, סי' תרצ"ה) שנגע בקצת דברינו שכ' שיוצא כשהוא

עצמו מביא המשלוח מנות, ושזה צוה בו יותר מבשלוחו, עכ"פ עצמו או ישלחנו ע"י שליח, ועי' (שליח) עדיף טפי, וכ"כ בכפה"ח (שמו"ה), וכ"כ בס' אשל אברהם (שג' בשמו"ב) מעשה איש (ח"ב ע' למשלוח מנות) דלא כהבנין ציון, עניני פורים ע' נ"ג), וכן בשו"ת (ומשלוח היינו דמהני נמי ע"י שי וממילא מה שכתב בשו"ת"ה (נ' שילוח דוקא כמשמעות הקרא ו להוליך בעצמו המנות ומצוה ב' רתרווייהו איתנייהו בי' שמרבה י מבשלוחו).

[מיהו בעיקה"ד שכתבנו שענין כן, דידוע שיטת התרה"ד שהו: שמחה].

שאלה - אי שייך בנ להביאו בעצמו (להסובריני בעצמו יוצא).

תשובה - אעפ"כ רש דאף לכתחלה מותר ליתן משל "זמשלוח" מנות איש לרעהו ע' להדר שיוליכו אליו בעצמו כבע ח"ס (עמ"ס גיטין דף כב:) דלע התורה דסגי ע"י שליח ולא בעין אין ראי' דאין הידור לעשותו ב מבשלוחו והטעם ברש"י רכי ע מצינו שמה שאברהם אבינו טר אבל מה שעשה ע"י שליח פרע אינו דבר דבעי שיעשנו בעצמו אמנם אולי מאחר שהתורה ג

אחר כפי פשטות ולשון השו"ע (סי' ללב (ח"ב עשו"ע י"ף ומצוה לשלוח ו"ב, וכ"כ בשו"ת ח"מ ע"י שלוחים דרך הנשלח לתת יד דעיקר המצוה המצוה לא נתקן ואף שיוצא מצות וליח שבכה"ג יש חשיבותו שהלה ליה מבוגר, לא

י"ל דניכר יותר זוכרהו (אבל אם י"ש (ועל פי זה ברכה ולא אסרו ה' ארובה מאחר שלפי דברי מרן נתחלה רק שלא בכבודו ובעצמו יבה ההיפך י"ל נביט על טירחה אחר שבא לבית איש אחר שהוא קצת אות בזיון חיים (להגרי"ח בעצמו, אדרבה ז"א עליו ברכה והדגיש הפסוק לשלוח לריעו ש מקום לומר שיוצא כשהוא

בעצמו מביא המשלוח מנות, ושוה כוונת הפסוק "ומשלוח" מנות הוא משום דלא נימא בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, עכ"פ לדידיה אין קפידא ולא יותר תועלת בדבר אם יביאנו בעצמו או ישלחנו ע"י שליח, ועיי"ש שכ' בתוה"ד דמ"מ י"ל רכשנותן מיד ליד (לא ע"י שליח) עדיף טפי, וכ"כ בכפה"ח (סקמ"א) דאין קפידא בשליח דוקא, וכ"מ בפמ"ג (משב"ז סק"ה), וכ"כ בס' אשל אברהם (שעל גליון השו"ע), וכ"ה בדינים והנהגות החזו"א, וכן מובא בשמו בס' מעשה איש (ח"ב ע' קט"ז) שהוא נתן משלח"מ בעצמו (שאין צריך שליח למשלוח מנות) ולא כהבנין ציון, וכן נהג בעל קה"י ז"ל כמובא בס' ארחות רבינו (ח"ג עניני פורים ע' נ"ג), וכן בשו"ת האלף לך שלמה (סי' שפ"ג) דלא בעינן ע"י שליח דוקא (ומשלוח היינו דמהני נמי ע"י שליח).

וממילא מה שכתב בשרי"ח (מערכת פורים סו"ס ו') משם ס' יפה ללב דאדרבה בעינן שליח דוקא כמשמעות הקרא והפוסקים, דלא כחכם אחר המתחסד עם קונו שריקדק להוליך בעצמו המנות דמצוה בו יותר מבשלוחו עיי"ש, אמנם לפי דברינו במוליך י"ל דתרווייהו איתנייהו ב' שמרבה יותר ריעות שנתן דעתו עליו וגם קיים ענין מצוה בו יותר מבשלוחו).

[מיהו בעיקה"ד שכתבנו שענין משלח"מ הוא כדי להרבות ריעות ידוע שלא כו"ע ס"ל כן, דידוע שיטת התרה"ד שהוא כדי להמציא סעודה בהרחבה ושיהי' הרווחה לבעלי שמחה].

סימן רל"ה

7 שאלה - אי שייך במשלח"מ ענין מצוה בו יותר מבשלוחו שיהדר להביאו בעצמו (להסוברים שאין ענין השליחות מעכב ואף אם מביאו בעצמו יוצא).

תשובה - אעפ"כ רשאי לכתחלה לשלוח ע"י שליח. לכאורה להסוברים דאף לכתחלה מותר ליתן משלח"מ בעצמו ואי"צ לשלוח דייקא ע"י שליח (אף דכתיב "ומשלוח" מנות איש לרעהו ע' בדברינו בסימן הקודם) הי' מקום לומר שאז אדרבה יש להדר שיוליכו אליו בעצמו כבעלמא דקיי"ל דמצוה בו יותר מבשלוחו, ואף לפמש"כ בחי' ה"ס (עמ"ס גיטין דף כב:) דלענין מצות משלח"מ מהני אף בפסולי שליחות כיון דגילה התורה דסגי ע"י שליח ולא בעינן שיעשנו בעצמו (או ע"י שלוחו שהוא כמותו), מ"מ אכתי אין ראי' דאין הידור לעשותו בעצמו וכמבואר בריש פ"ב דמס' קידושין דמצוה בו יותר מבשלוחו והטעם ברש"י דכי עסק גופו במצוה מקבל שכר טפי, וכן לענין מצות גמ"ח מצינו שמה שאברהם אבינו טרח עצמו בגופו ליתן להמלאכים פרע הקב"ה בעצמו לבניו אבל מה שעשה ע"י שליח פרע הקב"ה ע"י שליח (מרע"ה במי מריבה) אף שבמצות גמ"ח אינו דבר דבעי שיעשנו בעצמו (או ע"י שלוחו שהוא כמותו שהעיקר הפועל יוצא).

אמנם אולי מאחר שהתורה גילה להדיא לשון שליחות (ומשלוח מנות) כו"ע מורה דלא

נאמר בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, ארובה דעת הערוך לנר ובשו"ת בנין ציון (סו"ס"י מ"ד) דלכתחלה טוב יותר לשלוח ע"י אחר מליתנם בעצמו מדכתיב ומשלוח מנות חזינן דקפידה התורה ע"י שליח (ולא מציינו שיחשב הוא כשלוחו), אלא שלא כ' שם שום טעם למה יועיל יותר ע"י שליח, והלום ראיתי נמי בשו"ת מהרי"א (ס' ר"ו) שכ' דבמשלח"מ לא שייך בו דין שליחות ולא אמרינן בו מצוה בו יותר מבשלוחו דגלי קרא בזה דשלוחו כמותו ממש ואדרבה כ' דאולי עדיף ע"י שלוחו דמאחר שתכלית המצוה כרי להרבות ריעות ולקרב הלבבות והלא הוא יותר דרך כבוד כששולח לו ע"י שליח (עיי"ש שעל כן מהני ע"י קטן וע"י עכו"ם), בשו"ת שלמת חיים (ס' רע"ו) דלהכי כתיב "ומשלוח" מנות לאשמעינן דבזה לא נאמר דמצוה בו יותר מבשלוחו, דמעיקרא הכי תקנוהו שיוכל לעשות ע"י שלוחו כרי שלא יתבטל בעצמו ממצות שמחת הפורים.

והגרשו"ב שליט"א העיר סברא דמצות משלח"מ אינו עצם השילוח המנות, אלא ההשתדלות שיגיעו המנות לריעו וידידו, וכל שהשתדל הוא בכך קיים בזה עצם המצוה, על כן לא שייך ענין מצוה בו יותר מבשלוחו על ההוכחה וההבאה, מאחר שזה אינו עצם המצוה אלא הכנה להמצוה עכ"ל, ולענ"ד אף אם נאמר כן מ"מ אכתי מסתבר דעצם המצוה מתקיים במה שמגיע מנותיו ליד ריעו וידידו, ועל כן ניבעיא עכ"פ שהוא ימסור המשלח"מ ליד ריעו לקיים בזה מצוה בו יותר מבשלוחו.

סימן רל"ז

שאלה - אי חייב להנך בניו הקטנים לקיים מצות משלוח מנות (לריעיהם).

ומה בבנים ובנות שבבית שהגיעו לגיל עול המצוות.

תשובה - יש לחנכם. כ' בפמ"ג דה"ה דיש להנך בניו הקטנים לשלוח מנות לרעהו וליתן מתנות לאביונים [לפי מה דקיי"ל דמצות חינוך נוהג אפילו במצוות דרבנן, וכמבואר בשו"ע לענין מקרא מגילה], ונראה פירושו שמחוייב האב ליתן לבנו מנות כרי שיוכל לקיים המצוה (ליתן לחביריו ורעיו) כמו שחייב אביו להוציא ממון כרי לחנכו בשאר המצוות, כגון לקנות לו תפילין ושאר צרכי חינוך, וכ"ה בס' אשל אברהם (בוטשאטש ס' תרצ"ה).

ונראה שיצא במנות שנוטל משל אביו אף שלא זכה בהם לעצמו, דאף במצות ד' מינים דעת כמה פוסקים דיוצא מצות חינוך ביום ראשון בשאול, וכל שכן בזה דיש סוברים דבכלל לא בעינן משל"מ משלכם.

וראיתי בלקט יושר שבעל תרה"ד ה"י מחנך בניו לשלוח מנות לרעיהם בפורים, ולא הי' ידוע (לתלמידו הכותב) שנותיהם, אבל הי' פחותים מבני ט"ו שנים, וצ"ע דמסתבר דאף קטן (ביותר) בן ו-ט' שנים כיון שמחוייב לחנכו בכל המצוות ה"ה דמחוייב לחנכו על זה.

ע"ה יל"ע דלכאורה אם כבר הוא החינוך הוא רק עד י"ג שנים ומצוה כשהם סמוכים על שולחן א מצות משלח"מ כמו אשה שפטורה סמוך על שולחן אביו מתקנ"ה כל המצוות שאוכל על שולחן חבירו ולא הכי להחמיר, כתבנו במקום אחר דהיינו על שולחן אחר בקביעות ואינו מכין האולי סס"ל דמקצת חינוך שייך אף המצוה, כמו שנותן להם מצות לאכול ולהנ"ל שוב יש לדון לפטור מלחן של עכשיו הוא סמוך על שולחן מיהו נראה דחייב כיון שבגדלותו וכל בני אדם שבעולם כשמתגדלים ונו פ"י ש לחנכו בקטנותו כרי שיתרגל בו חייב לקנות לו תפילין משום מצות מתפילין, והא מצות חינוך הוא תמיד קל"ב) וברברינו בס' חינוך ישראל (פ) מצות קודש (אדר, ע' רכ"ב) שהרה"ק הקטנים וציווה אותן לילך לקיים מצוה וכל זה דלא כס' תיקון משה שכ' ו מיתא דמעצם הרין ממילא פטור ורק מגילה וכו', ועוד דשפיר יכולין לקיים חר"ד.

ונראה גם דלא כמו שכ' בס' חינוך משלוח מנות ששולח אביו, דחינוך הוא והלום ראיתי בס' ארחות רבינו (ח) להנך בניו הקטנים דאין להם מדיליה כ ועיין עוד שם שהבנים לאחר הבר אינן שולחות משלוח"מ, ואפשר שזה נ פ"ב) שיתכן שהאב שולח בעד כל הנ משום שיש לה מזונות יעו"ב, מיהו סבו בקטנותו בקיום מעשה המצוות, וזה (שהאב שולח בערו) אם לא שיעמידו

חלקת השרה

יג

שלוש ביום ההוא איכ וודאי עפי עדיף שיגיע לחבירו בפורי דווקא לנרוס קירוב הלכבוד איש אל רעהו ביו' ההוא דווקא. ומעשה מובן הדבר ללא צעיה שליח דווקא לענין מ"מ שיהיה בחורי שליחות כיון דעיקר היא לנרו' קירוב הלכבוד ואיכ לא צעיה רק עמי ששגלח לו יראה אומות אהבה ממי ששגלח לו ואיכ ליש כלל בזה ענין שנימות ועי' הטוב בשו"ת מהרי"א לאו"מ סי' ר"ג הוללע"ד כתבתי דבר בעתו י"ג אדר תרמ"ד לפ"ק:

תשובה י

במהפקתי בחנין שמו"ס לפסק אגמ"ל בהם שגמל"ה בהם מחולטים דהיינו שניכר ע"י מורי שגמל"ה בהם שהי' נקב החולע' אס הם כשרים למצו' של מצוה והנה יש בזה ב' דרכים הדרך האחד אס לית ב'י' משום חשש חומץ שעי' הרוק שליח מן המולע אולי נחמץ בחמות מקום: הדרך השני אפי' אי ינמ"ה דרוק המולע אין נחמץ כדבעי' למימר לקמן בס"ד מ"מ חולי היה פסול למצוה של מצוה משום דמאיסו ואיכא משום הקריבהו נח פסחתי. ועי' בט"ו צ"ח ס"י חס"ו ס"ק ד' מ"ש שם עמ"ש הטור בשם ר"א מגרמיהו שק שיש בו קמח ויש בו עליו תרנגולי ונתלחלח מלחמיהו אינו נחמץ מיהו ירקד הקמח וירוק הבצק למחץ והשחר מותר וכי שם הט"ו ח"ל וי"ל פשוט דמאיס אחר כאן דירקד וירוק למחץ וכו' דכיון דמצוה היא למצוה ואפי' שאר המצות הם לנרוך וי"ט אין לכהוב בהם בזיון עכ"ל ואיכ הי' איכא למימר אפי' דמחולטים אינם נחמץ כ"כ כמו בלוח. תרנגולים מ"מ למצות של מצוה אינם ראויים. והנה מקודם נכ"ל אל הביאור א"י כי חשש חומץ כהני חמץ מחולטים. הנה בסי' תר"ג בסעף ג' כי המחבר א"ס לא בררו החמץ מאכיל' עכבר אין בכך כלום וכי שם המג"א ח"ס ג' דאפי' אס אין ס' נגדן שרי בדיעבד דמעט רוק שבפי עכבר אין נחמץ מטה קשה. ואיכ מכ"ש דאיכא למימר דמעט רוק שבפי המחולע וודאי אינו נחמץ מטה קשה. והנה אפי' דמסקנת הקמ יעקב בסי' חס"ו ס"ק ט' דטפי איכא למימח באכילת עכברים בחמץ מבקמח דבמחמץ איכא חשש חומץ עפי מ"מ מחולטים יש לומר דוודאי ליכא חשש חומץ משום דהרוק שבפייהם הי' מעט מן המעט ואיכא בחמות עמ"ש ס' נגד מקום הרוק ועי' בשו"ת הבי"ח סי' קס"ו מ"ש שם ג"כ לחלק בין קמח לחמץ דבמחמץ יש להחמיר עפי משום דבמחמץ מקום ששך שם העכבר נדבק לחות הפה אזל בקמח לא נחמקין אסור' לומר שגלח מפי עכבר בשעת אכילה ומביח שם מחמץ דמס' פרה פ"ט מ"ג כל הסופות אינו פוסלים וכו' ובס' ברכי יוסף סי' תס"ו הביאו ג"כ:

והנה

בחולעים אפשר דיש להקל עפי מבדכברים דאפי' דבעכברים רק בדיעבד אמרי' דאפי' הי' לביח' ס' מותר מ"מ בחמץ מחולטים אפי' לכתחלה איכ' שיהיה ס' נגד המחולטים משום דהרוק היולא מן החולע הוא מעט דמעט ובחטה עמ"ש איכא ס' נגד הרוק היולא ממנה ואין כח בהרוק לחמץ את החמץ. והנה בימות בספרי' וראיתי למחן הבי"ח סי' תי"ד שהביח דברי הר"ן בשם הרמב"ן ח"ל והר"ן כי שהרמב"ן מפרש שהדרת' מלשון הכנה והדיר' שבתבוא' שאמר במס' פרה והיא החולע העשית בתבוא' והתבואה האכלת ממנה נקראת דראה עכ"ל הרי להדיא כמ"ש דליכא משום חשש חומץ ואפי' לכתחלה שהי' כתב להדיא עושים מצוה מסולי' נקי' וכו' או מפת הדראה אלמלא דאין שום חשש חומץ בחולעים וכן מלחתי בס' חק יוסף סי' תי"ד ס"ק ג' שג' שם ח"ל וגם בחמץ שאכלו חולעים ממנו עי"ש: אמנם ראיתי בס' ברכי יוסף סי' תי"ג שג' בשם שיירי כהנ"ג דחמץ מחולטים יש בהם חשש חומץ ומסיים דווקא לומר דהרוק מיירי בזמן חולעים אחרים עי"ש. והנה אמנם שאינו כדאי להכריע מ"מ כ"ל להביא ראיה דבמחמץ מחולטים ליכא חשש חומץ דבמס' מנחות פ"ה ע"א איכא ואלס החליעה פסולה ושם ע"ב בדרייתא חיתא חמ"י שהחליעו ברובן פסולים והיינו למנחות ושם הטעם משום דמאיסו ואינו חוי לנבזה דהרי מיצעי' ליה שם הקדישן מ"זו שילק' עליהם משום בעל מוס אלמלא דהטעם דחמץ מחולטים פסולים למנחות משום דמאיסו לנבזה. וכן הר"מ הביא הך דליכא דחמץ מחולטים בהלכת אסורי המזבח פ"ה הלכה י"א ושם מדבר כל הפרק הזואו רק מענייני' שאינו ראויים לנבזה מחמת מ"אוס ואי היה בהם משום חשש

הטעם פס הגשים עכשו נמי שייך. והנה אפי' אס המג"א לא היתה בוחמו לכל מה שכתבתי מ"מ מש"כ דנינו של הרמ"א ובטעמו נראה לעיני ברור ונכון בס"ד. הארכתי קלה לטעם עמו בעיניי שפחה של מצוה וסימנא מילתא הי'. ישמחו ד' כל ימי חייו שזכה למנוח בשמחה אמיתית ושגח אי את השמחה תגל נפשי ברי בקודם ישראל וזכה לראות מהרה בבנין אריאל הללע"ד כתבתי אור ליום ג' ע"ז אדר תרמ"ב לפ"ק L

תשובה ג

והנה ראיתי בשו"ת מרן מחמ"ו לאו"מ סי' קי"ג שרולי' לומר דלטעמא של המח"ד אינו יולא אס חבירו מוחל לו כיון דעיקר הטעם שיהי' לחבירו הרומה בסעודה. ולרעמי הקליש' נראה דהתה"ד נמי מודה וודאי דעיקר הטעם משום רעות ואהבה כמה שהביח מרן ז"ל בשם ס' מנחת הלוי רק דהתה"ד ממחפק שם אי יולא בשאר דברים נמי שאינו אולכ נפש ע"ז קאמר דהטעם הי' שהי' לו כדי שפוק הסעודה בריוס כלומר ויכיר יותר קירוב הדעת אס. שולח לו מה שר"ך ליומא ודבר בעתו מה טוב וזהו ודאי עפי מחקרב דעתו של אדם כמה שחלניו במ"מ כחובות ובמס' מענית גבי מעשה רבבא חלקי' לענין הדרקה דזכות' נפיש משום דמקרב' הנייתה ואיכ הי' איכא עפי קירוב הדעת אס נוחן לו דברים של סעוד' הנריים לשעת' מ"מ לכ"ע עיקר הטעם משום ריעות דאי רק משום טורח סעודת חבירו איכ' בשאר יו"ט נמי לר"ך לזה ועיכ דמשום קירוב הדעת ואהבה ריעות תקנו כן בפורים ואבז אורחא תקנו שיהי' דווקא לרובי סעוד' דעי"ז ניכר אהבתו עפי ואיכ אפי' לטעמא של המח"ד הי' שגלח לו דברים מהל' מלוצה הסעודה וכבר הראה בזה אהבתו אפי' שחבירו מחל לו יולא וטעמא של התה"ד וטעמי' משום אהבה ורעות עולים בקנה אחד ורק התה"ד הוסיף שיהיה דברים מלוצה דעל יד' זה ניכר' בזו"ת אהבתו ודוק J

תשובה ד

וע"ד החקיר' מי ששולח מצות על הבידורא אס עפי עדיף לשלוח קודם הפורים כדי שיגיע לחבירו בפורים או מוטב שישלחנו בפורים אפי' שלא יגיע לחבירו ע"ד אחר הפורים. ראיתי בזה בשו"ת מהרי"א להגאון ופי' הירוש' אבטח ז"ל באו"מ סי' ר"ז שהעלה דמקדימים ולא מאחרים ובפרט במנחות לאבינוים. אמנם מדברי הש"ע סי' תרל"ד ספיק' ד' במ"ש שם במקום שאין עניים יכול לעכב מצות פורים שלו לעצמו וליתנה במקום שירצה וכי שם בשו"ת ברכה וז"ל אחר שהביח דברי מהר"ם ויורם מהר"ם דאינו חייב לשלח קודם פורים כדי שיגיע לעניים בפורים רק מפרש ואיכ' שגלח ודוק עכ"ל הרי להדי' דיוולא בזה אף שיגיע לחבירו רק אחר הפורים וכפי הראיה דבמנחות לאבינוים מוטב עפי שיפרי' בפורים ובמשלוח מצות דהי' לשנת חבירו עפי עדיף שיגיע לחבירו בפורים ובפרט לפימ"ש בתה"ד סי' קי"א דטעם משלוח מצות הי' להרומח הסעודה בפורים איכ' וודאי לר"ך שישלח לו קודם הפורים. אמנם עפי' כוונת' מהרי"א נראה שיעשה הכל בפורי' ואין לנו עסק בנקמרות ולי"ע J

תשובה ה

ע"ד מה שלספתקו האחרוני' הובא בשו"ת להגאון יורא אבטח ז"ל לחלק או"מ סי' ר"ד וסי' ר"ז בני ששולח מצות לחבירו עפי' בי דואר אס המצוה היא שישלח בפורים אף שיגיע לידו לאחר פורים או שהמצוה היא שישלח עוד קודם פורים כדי שיגיע ליד מי ששגלח לו בפורים דווקא. הנה ראיתי בשו"ת מרן מחמ"ו ז"ל לאו"מ סי' קי"ג שהביח שם ב' טעמים לענין משלוח מצות אס היא לטוב' המשלח או לטוב' מי ששגלח לו. הנה עמ' שהביח אס היא ללורך המשלח' נרא' כוונתו דע' מצות לדרקה בפורים עי"ז נתעורר עובד גדולה צעולמו' כמבואר בכונת הא"כ' ואס אמנם שאין לי עסק במסמרות מ"מ הכי הי'. אמנם אי חמרי' דהי' ללורך מי ששגלח לו היינו כי עי"ז יתרבה השלום והיא למו"י אהבה וריעות כמ"ש שם בשם ס' מצות הלוי. ובש"ת אחרת שכתבתי בענין הדין שהובא בס' תרל"ה באו"מ אי מהגי גבי מ"מ חס' לומר הריני כולני התקבלת' ומפתה נבא לניד הנה אי תכלית המצוה היא משום דעלם היום גורם שהנתינה היא תועלי' גדול איכ' דעיקר דוקא שישלח ביום ההוא ולא איכפת לן במה שלא יגיע ליד מי ששגלח לו ע"ד אחר הפורי' אמנם אי אמרי' דהעיקר היא להרבות

שגיטא
רעהה
פ יהי'
ק עפי
ו בתי
י רק
שיהיה
שח"כ
ה שלא
ליחות
ואיכ
שימת
עיקר
זמתי
דמתי
ע' כך
וד בין
באהבה
עיקר
משלחו
דמתי
במנה
הלועזי
ה איכ
י יתן
להחזיק
ל בזה
זחל לו
לאות
ה מ"מ
יב ה"ג
י נוחן
י"פ לא
ה תה
למשל
ה מנה
ה שפעל
משא"כ
ה היה
עכשו
התולה
ידידות
ישראל
בעתו
אדר
מ"חיה
יג של
אהבה
תקנה
במח"ו
על לר'
זי נתי
קדושין
קירוב
נות או
מ מצוה
יש לו
ז משום
קירוב